

**Ольга Миголинець
Вероніка Баньої**

Вступ до МОВО ЗНАВСТВА

**Навчально-методичний посібник
для проведення
тестового тематичного контролю**

**Ужгород
2022**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

**Ольга Миголинець
Вероніка Баньої**

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

**Навчально-методичний посібник
для проведення
тестового тематичного контролю**

для студентів I курсу
денної та заочної форм навчання
спеціальності 014 «Середня освіта»,
спеціалізації «Українська мова та література»,
освітніх програм
«Українська мова і література. Зарубіжна література»,
«Українська мова і література. Англійська мова і
література»

Ужгород 2022

УДК 81(076)
Б 23

Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету
Ужгородського національного університету,
протокол № 1 від 16 вересня 2022 року

Укладачі:

О.Ф. Миголинець, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету
В.Ф. Баньої, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету

Рецензенти:

Тимко-Дітко О., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Загребського університету (Хорватія);
Пискач О.Д., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету.

Відповідальний за випуск –

Венжинович Н.Ф., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Ужгородського національного університету

Вступ до мовознавства: навчально-методичний посібник для проведення тестового тематичного контролю для студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації «Українська мова та література», освітніх програм «Українська мова і література. Зарубіжна література», «Українська мова і література. Англійська мова і література» / Уклад. О.Ф. Миголинець, В.Ф. Баньої. Ужгород: ФОП Роман О.І., 2022. 92 с.

Навчально-методичний посібник призначений для самостійної роботи студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації «Українська мова та література», освітніх програм «Українська мова і література. Зарубіжна література», «Українська мова і література. Англійська мова і література» відповідно до навчального плану. Мета видання – допомогти студентам здобути навички практичного застосування теоретичних знань.

ЗМІСТ

ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ	4
Тема № 1. ВСТУП.....	5
Тема № 2. ФОНЕТИКА ЯК ЛІНГВІСТИЧНА ДИСЦИПЛІНА.....	11
Тема № 3. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗВУКІВ	16
Тема № 4. ЗМІНИ ЗВУКІВ У ПОТОЦІ МОВЛЕННЯ	24
Тема № 5. ФОНОЛОГІЯ.....	33
Тема № 6. ЛЕКСИКОЛОГІЯ	38
Тема № 7. МОРФЕМІКА ТА ДЕРИВАТОЛОГІЯ	43
Тема № 8. ГРАМАТИКА ЯК РОЗДІЛ МОВОЗНАВСТВА.....	54
Тема № 9. СИНТАКСИС ЯК ВЧЕННЯ ПРО ЗВ'ЯЗНЕ МОВЛЕННЯ....	61
Тема № 10. СЛОВО ЯК ПРЕДМЕТ МОРФОЛОГІЇ.....	68
Тема № 11. ТИПОЛОГІЧНЕ ТА ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ МОВОЗНАВСТВО.....	75
Тема № 12. ПИСЬМО ТА ЕТАПИ ЙОГО РОЗВИТКУ	85
ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ «ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА».....	90

ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Мета вивчення навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» – ознайомити студентів з опорними поняттями мовознавства, підготувати до вивчення мовознавчих дисциплін. Окреслена мета передбачає реалізацію таких завдань: допомогти студентам зрозуміти сутність мови як суспільного явища, що виникло, розвивається і функціонує за власними законами, його зв'язок із мисленням та мовленням, подати найважливіші теоретичні відомості з мовознавчої науки, ознайомити з основними її термінами, які визначають мовні рівні та мовні одиниці. Відповідно студенти зможуть підготуватися до наукового вивчення конкретних мов – рідної та іноземних.

Навчально-методичний посібник містить тестові завдання (першого рівня складності закритої форми, яка передбачає вибір однієї правильної відповіді), що допоможуть практично закріпити набуті теоретичні знання, перевірити успішність засвоєння знань, інтенсифікувати самостійну роботу студентів у межах курсу «Вступ до мовознавства».

Список літератури охоплює джерела, необхідні для вивчення питань з усіх тем навчального курсу «Вступ до мовознавства».

Тестові тематичні блоки відповідають змістові робочої програми курсу «Вступ до мовознавства», визначають його загальну спрямованість та обов'язковий обсяг знань, якими повинні оволодіти студенти протягом семестру.

Тема № 1. ВСТУП

1. Конкретне мовознавство займається:

- а) вивченням різних мов для виявлення загальних закономірностей людської мови, її природи й сутності, тенденцій історичного розвитку;
- б) вивченням окремої конкретної мови чи групи споріднених мов;
- в) вивченням суспільної природи й функцій мови, її внутрішньої структури, закономірностей функціонування та історичного розвитку.

2. Загальне мовознавство – це:

- а) загальна теорія науки про мову, що ґрунтується на філософському розумінні природи і сутності мови;
- б) наука про мову, її суспільну природу і функції, її внутрішню структуру, закономірності функціонування та історичного розвитку;
- в) методи і прийоми наукового дослідження мови та її окремих структурних елементів.

3. Теоретичне мовознавство досліджує:

- а) окремі мови або групи мов;
- б) мовні закони й закономірності;
- в) методи і прийоми наукового дослідження мови та її окремих структурних елементів.

4. Мовознавство як наука виникло:

- а) в Давньому Єгипті;
- б) в Давньому Китаї;
- в) в античній Греції.

5. Галузь мовознавчої науки, яка вивчає будову мови, називається:

- а) лексикологія;
- б) граматики;
- в) синтаксис.

6. Яка функція мови стосується наведеного опису: мова є носієм культури народу-мовотворця; людина оволодіваючи рідною мовою, засвоює культуру свого народу; мовна культура людини є показником її загальної культури:

- а) культуриносна;
- б) мислеоформлююча;
- в) художня.

7. Синхронний підхід вивчення мови:

- а) розглядає мовні явища з урахуванням їх зміни в часі та історичній послідовності;
- б) це вивчення мови за певний проміжок часу або у конкретний момент;

в) основний засіб вивчення мови, формування і вираження думки, передачі досвіду і культурно-історичних традицій від покоління до покоління.

8. Діахронний підхід вивчення мови:

а) розглядає мовні явища з урахуванням їх зміни в часі та історичній послідовності;

б) це вивчення мови за певний проміжок часу або у конкретний момент;

в) основний засіб вивчення мови, формування і вираження думки, передачі досвіду і культурно-історичних традицій від покоління до покоління.

9. Під час дослідження фізичних та фізіологічних властивостей звуків мови використовують:

а) прийоми перетворень;

б) соціологічні прийоми;

в) експериментально-фонетичні прийоми прямого спостереження.

10. Метою порівняльно-історичного методу є:

а) на основі незасвідчених писемних пам'яток встановити етапи розвитку споріднених мов, відновити їх первісне спільне джерело – мову-основу, чи прамову;

б) з'ясування спільного й особливого у зіставляваних мовах, що дає можливість виявити істотні ознаки кожної з них;

в) встановлення абсолютної й відносної часової характеристики мовного явища.

11. Порівняльно-історичний метод належить до:

а) загальнонаукових;

б) специфічних;

в) теоретичних.

12. Метод, який розглядає мовні явища в їхніх взаємовідношеннях, називається;

а) структурний;

б) зіставний;

в) описовий.

13. Загальнонаукові методи:

а) синхронія та діахронія;

б) аналіз та синтез;

в) зіставлення та порівняння.

14. Аспекти вивчення мовних явищ:

а) синхронія та діахронія;

б) аналіз та синтез;

в) зіставлення та порівняння.

15. Із природничих наук з мовознавством пов'язані:

- а) психологія;
- б) медицина;
- в) історія.

16. Пізнавальна функція мови полягає у тому, що:

- а) пілкуючись між собою, люди обмінюються думками, передають їх один одному, виражають бажання, прагнення, почуття;
- б) мова надає можливість розкрити світ інтелекту, почуттів та емоцій людини для інших людей, вплинути на них силою своїх переконань чи почуттів;
- в) в мові відображаються і зберігаються знання й досвід, набуті людством.

17. Експресивна функція мови полягає у тому, що:

- а) мова надає можливість розкрити світ інтелекту, почуттів та емоцій людини для інших людей, вплинути на них силою своїх переконань чи почуттів;
- б) спілкуючись між собою, люди обмінюються думками, передають їх один одному, виражають бажання, прагнення, почуття;
- в) мова є носієм культури народу-мовотворця.

18. Метою мислення є:

- а) отримання нових знань, їх систематизація;
- б) обслуговування пізнавальної діяльності людини;
- в) розкрити світ інтелекту, емоцій людини для інших людей.

19. Оперування поняттями, які позначені певними словами і без цих слів перестали б існувати, належить до:

- а) технічного мислення;
- б) чуттєво-образного мислення;
- в) поняттєвого мислення.

20. Морфологічний рівень мови:

- а) включає всю сукупність синтаксичних одиниць мови;
- б) містить усі види лексики, властиві певній мові;
- в) охоплює всі структурні елементи слів, характерні мові, і способи їх поєднання.

21. Розділ мовознавства, що вивчає значення слів і висловів та зміни цих значень, називається:

- а) семасіологія;
- б) етимологія;
- в) фонологія.

22. Парадигматичний зв'язок мовних рівнів полягає в:

- а) об'єднанні мовних одиниць одного рівня і категорій мови у процесі функціонування;

- б) об'єднанні структурних мовних одиниць у групи, розряди на основі протиставлення;
- в) об'єднанні між однорідними мовними елементами, їх залежності між собою як вищого і нижчого, як загального і часткового.

23. До найнижчих структурно-функціональних рівнів мови належить:

- а) лексичний;
- б) морфологічний;
- в) фонетичний.

24. До кінетичних засобів мовлення належать:

- а) жести, міміка, поза;
- б) почерк, використання символів;
- в) гучність, тембр, темп мовлення.

25. Вивчення міміки та жестів як засобу спілкування позначається терміном:

- а) паралінгвістика;
- б) соціолінгвістика;
- в) вербальні засоби мови.

26. Забезпечує спілкування людини з комп'ютером...

- а) загальне мовознавство;
- б) конкретне мовознавство;
- в) прикладне мовознавство.

27. Мова – це явище...

- а) біологічне;
- б) психічне;
- в) суспільне.

28. Засіб спілкування людей – це ..

- а) емотивна функція мови;
- б) когнітивна функція мови;
- в) комунікативна функція мови;
- г) мислетворча функція мови.

29. Мовлення – це явище...

- а) загальне;
- б) індивідуальне;
- в) абстрактне.

30. Історію мови досліджує...

- а) синхронічне мовознавство;
- б) діахронічне мовознавство;
- в) часткове мовознавство.

31. Мовлення – явище ...

- а) стабільне;
- б) динамічне, унікальне;
- в) загальноприйняте.

32. Граматика – це розділ мовознавства, який вивчає ...

- а) правила написання слів;
- б) значення лексем;
- в) будову мови.

33. Орфоепія – розділ мовознавства про...

- а) систему вимовних норм;
- б) про правила написання слів;
- в) про звуковий склад мови.

34. Лексикографія – розділ мовознавства, про ..

- а) лексичний склад мови;
- б) про правила написання слів;
- в) про укладання словників.

35. Літературна мова – це ...

- а) унормована загальнонародна мова;
- б) мова літератури.
- в) загальнонародна мова.

36. Що в мові є знаком?

- а) звук;
- б) слово;
- в) морфема;
- г) всі мовні одиниці.

37. Який мовний знак виконує комунікативну функцію?

- а) звук;
- б) слово;
- в) словосполучення;
- г) речення.

38. Який метод мовознавства вводить в орбіту свого вивчення історично споріднені і не споріднені за своїм походженням мови?

- а) описовий;
- б) зіставний;
- в) структурний;
- г) статистичний;
- д) порівняльно-історичний.

39. Який метод мовознавства дає точний опис одиниць окремої мови, пояснює особливості їх уживання?

- а) описовий;
- б) зіставний;
- в) структурний;
- г) статистичний;
- д) порівняльно-історичний.

40. Урочистий, офіційний, інтимно-ласкавий, гумористичний, сатиричний, фамільярний різновиди належать до:

- а) функціональних стилів;
- б) емоційно-експресивних стилів.

Тема № 2. ФОНЕТИКА ЯК ЛІНГВІСТИЧНА ДИСЦИПЛІНА

1. Три аспекти вивчення звуків мови:

- а) передньоязиковий, задньоязиковий, мішаний;
- б) акустичний, фізіологічний, фонологічний;
- в) висота звуків, сила, тон.

2. Висота звука залежить від:

- а) амплітуди коливання;
- б) частоти коливання за одиницю часу;
- в) тривалості звучання.

3. Сила звука залежить від:

- а) амплітуди коливання;
- б) частоти коливання за одиницю часу;
- в) тривалості звучання.

4. Фонетика, яка займається вивченням звуків людської мови за допомогою спеціальних приладів та інструментів, називається:

- а) загальна;
- б) експериментальна;
- в) часткова.

5. Дихальний апарат складається з:

- а) хрящів;
- б) легень, бронхів, трахеї;
- в) порожнини глотки, носа й рота.

6. При скороченні діафрагми грудна порожнина:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) залишається сталою.

7. Гортань складається з хрящів, до трьох з яких прикріплені:

- а) надгортанні порожнини;
- б) голосові зв'язки;
- в) ясна з альвеолами.

8. Ясна належать до:

- а) носової порожнини;
- б) ротової порожнини;
- в) глоткової порожнини.

9. До активних органів мовлення належать:

- а) зуби, ясна, тверде піднебіння;

- б) носова порожнина;
- в) піднебіння, язик, губи.

10. Джерелом струменя видихуваного повітря є:

- а) дихальний апарат;
- б) гортань;
- в) надгортанні порожнини.

11. Джерело обертонів і резонаторних тонів (ротова і носова порожнини), а також найрізноманітніших шумів є:

- а) дихальний апарат;
- б) гортань;
- в) надгортанні порожнини.

12. Середня, центральна частина артикуляції називається:

- а) витримка;
- б) екскурсія;
- в) рекурсія.

13. Експериментальну фонетику започаткував у II половині XIX ст.:

- а) В.Богородицький;
- б) О.Востоков;
- в) О.Потебня.

14. Розгляд звуків з точки зору функціонального навантаження їх належить до:

- а) фізичного аспекту;
- б) фізіологічного аспекту;
- в) лінгвістичного аспекту.

15. Найрухоміший з усіх органів мовлення є:

- а) язик;
- б) язичок;
- в) м'яке піднебіння.

16. Пірамідальні хрящі мають властивість:

- а) рухатися;
- б) розслаблятися;
- в) дрижати.

17. Артикуляція звука – це:

- а) функціонування звука;
- б) вимова звука;
- в) творення звука.

18. Артикуляція складається з:

- а) 2-ох частин;
- б) 3-ьох частин;
- в) 4-ьох частин.

19. Процес творення звуків апаратом мовлення і процес сприймання їх слуховим апаратом входить до:

- а) фізичного аспекту;
- б) фізіологічного аспекту;
- в) соціального аспекту.

20. Чистота звука залежить від:

- а) ритмічності коливань;
- б) розмаху коливань;
- в) частоти коливань.

21. Фонетика, яка розробляє на матеріалі різних мов теорію утворення звуків, наголосу, структури складів, називається:

- а) описова;
- б) історична;
- в) загальна;
- г) експериментальна.

22. Фонетика, яка вивчає звуковий склад певної мови протягом усього історичного періоду її розвитку, називається:

- а) описова;
- б) історична;
- в) загальна;
- г) експериментальна.

23. Для формування інтонації висловлювання, виділення наголошеного складу в деяких мовах використовується:

- а) висота звука;
- б) сила звука;
- в) довгота звука;
- г) чистота звука;
- д) тембр звука.

24. Від ритмічності коливань залежить:

- а) висота звука;
- б) сила звука;
- в) довгота звука;
- г) чистота звука;
- д) тембр звука.

25. Від додаткових тонів, які накладаються на основний, залежить:

- а) висота звука;
- б) сила звука;
- в) довгота звука;
- г) чистота звука;
- д) тембр звука.

26. Від амплітуди (розмаху) коливань залежить:

- а) висота звука;
- б) сила звука;
- в) довгота звука;
- г) чистота звука;
- д) тембр звука.

27. Який орган мовлення становить собою верхню частину трахеї і містить голосовий апарат?

- а) дихальний апарат;
- б) гортань;
- в) надгортанні порожнини.

28. Який орган мовлення складається з легень, бронхів і трахеї?

- а) дихальний апарат;
- б) гортань;
- в) надгортанні порожнини.

29. Вивченням розвитку, формуванням звукової системи займається:

- а) описова фонетика;
- б) історична фонетика.

30. При утворенні яких звуків виникає перешкода, яка носить непостійний характер?

- а) голосних;
- б) сонорних;
- в) шумних.

31. Яку властивість мають пірамідальні хрящі?

- а) скорочуватися;
- б) залишатися сталими;
- в) рухатися.

32. Куди входять губи, зуби, ясна, тверде і м'яке піднебіння, язик?

- а) до порожнини глотки;
- б) до порожнини рота;
- в) до порожнини носа.

33. Куди входять зів і носоглотка?

- а) до порожнини глотки;
- б) до порожнини рота;
- в) до порожнини носа.

34. Зуби, ясна, тверде піднебіння належить до:

- а) активних органів;
- б) пасивних органів.

35. Артикуляція звука – це:

- а) становлення механізму утворення і сприйняття мовлення на основі психологічних експериментів;
- б) широкий комплекс проблем, пов'язаних з суспільною природою мови, з її функціями і з механізмом взаємодії мови і суспільства;
- в) робота мовних органів, спрямована на утворення будь-якого звука мови.

36. Як називається наука, яка вивчає звуки людської мови і все те, що пов'язане із звуковим оформленням спілкування?

- а) лексикологія;
- б) ономастика;
- в) фонетика;
- г) фразеологія.

37. Внаслідок накладання додаткових коливань виникає:

- а) висота звука;
- б) сила звука;
- в) довгота звука;
- г) тембр звука.

38. У якій порожнині твориться український звук [г]?

- а) глоткова порожнина;
- б) носова порожнина;
- в) ротова порожнина.

39. У якій порожнині творяться українські звуки [м] і [н]?

- а) глоткова порожнина;
- б) носова порожнина;
- в) ротова порожнина.

40. Як називається підготовка органів мовлення до вимови того чи іншого звука?

- а) екскурсія;
- б) витримка;
- в) рекурсія.

Тема № 3. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗВУКІВ

1. В основі якого принципу лежить наявність перешкоди при вимові звука та напруженість чи розслабленість активних органів мовленнєвого апарату?

- а) артикуляційний;
- б) акустичний;
- в) функціональний.

2. Під час вимови яких звуків виникає перешкода, яка має непостійний характер?

- а) голосні;
- б) сонорні;
- в) шумні.

3. Під час вимови яких звуків не виникає ніяких перешкод, а активні органи мовленнєвого апарату перебувають у ненапруженому стані?

- а) голосні;
- б) сонорні;
- в) шумні.

4. Під час вимови яких звуків виникає перешкода, яка має постійний характер?

- а) голосні;
- б) сонорні;
- в) шумні.

5. Які звуки складаються виключно з голосу?

- а) голосні;
- б) сонорні;
- в) шумні.

6. Які звуки складаються з голосу й шуму, але голос переважає над шумом?

- а) голосні;
- б) сонорні;
- в) шумні.

7. У яких звуках шум переважає над голосом?

- а) голосні;
- б) сонорні;
- в) дзвінкі;
- г) глухі.

8. Які звуки складаються тільки з шуму?

- а) голосні;
- б) сонорні;

- в) дзвінкі;
- г) глухі.

9. До якого ряду належать голосні [i], [и], [e]?

- а) передній ряд;
- б) середній ряд;
- в) задній ряд.

10. До якого ряду належать голосні [y], [o], [a]?

- а) передній ряд;
- б) середній ряд;
- в) задній ряд.

11. До якого піднесення належать голосні [e], [o]?

- а) високе піднесення;
- б) середнє піднесення;
- в) низьке піднесення.

12. До якого піднесення належать голосні [i], [y]?

- а) високе піднесення;
- б) середнє піднесення;
- в) низьке піднесення.

13. До якого піднесення належить голосний [a]?

- а) високе піднесення;
- б) середнє піднесення;
- в) низьке піднесення.

14. Назвіть звук за його характеристикою: шумний, язиковий, передньоязиковий, зімкнений, глухий, твердий.

- а) с;
- б) ш;
- в) т.

15. Назвіть звук за його характеристикою: шумний, язиковий, передньоязиковий, зімкнений, дзвінкий, твердий.

- а) д;
- б) ш;
- в) т.

16. Назвіть звук за його характеристикою: шумний, губний, губно-зубний, щілинний, глухий, твердий.

- а) ф;
- б) в;
- в) с.

17. Назвіть звук за його характеристикою: сонорний, носовий, губний, губно-губний, зімкнено-прохідний, твердий.

- а) в;
- б) м;
- в) л.

18. Назвіть звук за його характеристикою: сонорний, носовий, язиковий, передньоязиковий, зімкнено-прохідний, твердий.

- а) л;
- б) р;
- в) н.

19. Визначте голосні звуки за такими ознаками: задній ряд, середнє піднесення, лабіалізований.

- а) у;
- б) о;
- в) а.

20. Визначте голосні звуки за такими ознаками: передній ряд, високе піднесення, нелабіалізований.

- а) і;
- б) е;
- в) и.

21. Поділ звуків на голосні й приголосні відображає такий аспект вивчення:

- а) артикуляційний (фізіологічний);
- б) акустичний (фізичний);
- в) власне лінгвістичний (фонологічний);
- г) акустико-артикуляційний.

22. Голосні звуки класифікують за:

- а) рядом і підняттям;
- б) місцем творення;
- в) співвідношенням тону й шуму;
- г) твердістю й м'якістю.

23. Позначте правильний варіант характеристики голосного звука:

- а) [о] – голосний переднього ряду низького підняття;
- б) [е] – голосний заднього ряду середнього підняття;
- в) [и] – голосний переднього ряду високого підняття;
- г) [а] – голосний заднього ряду низького підняття.

24. Позначте правильний варіант характеристики голосного звука:

- а) [а] – голосний переднього ряду низького підняття;
- б) [і] – голосний заднього ряду середнього підняття;

- в) [y] – голосний переднього ряду високого підняття;
- г) [o] – голосний заднього ряду середнього підняття.

25. Позначте правильний варіант характеристики голосного звука:

- а) [o] – голосний переднього ряду високого підняття;
- б) [e] – голосний переднього ряду високого підняття;
- в) [и] – голосний переднього ряду низького підняття;
- г) [i] – голосний заднього ряду високого підняття.

26. Позначте правильний варіант характеристики голосного звука:

- а) [i] – голосний переднього ряду низького підняття;
- б) [a] – голосний заднього ряду середнього підняття;
- в) [y] – голосний заднього ряду високого підняття;
- г) [o] – голосний заднього ряду низького підняття.

27. Позначте правильний варіант характеристики голосного звука:

- а) [a] – голосний переднього ряду низького підняття;
- б) [и] – голосний переднього ряду високо-середнього підняття;
- в) [e] – голосний переднього ряду високо-середнього підняття;
- г) [i] – голосний переднього ряду високо-середнього підняття.

28. Позначте правильний варіант характеристики голосного звука:

- а) [y] – голосний переднього ряду низького підняття;
- б) [o] – голосний заднього ряду високого підняття;
- в) [i] – голосний переднього ряду високого підняття;
- г) [e] – голосний заднього ряду високого підняття.

29. Приголосні звуки НЕ класифікують за:

- а) ступенем підняття язика;
- б) місцем творення;
- в) співвідношенням тону й шуму;
- г) способом артикуляції.

30. За місцем творенням приголосні звуки поділяють на такі групи:

- а) губні, язикові, увулярні (язичкові), фарингальні (глоткові), гортанні;
- б) губні, передньоязикові, щілинні, зімкнено-щілинні;
- в) губно-губні, губно-зубні, задньоязикові, сонорні, шумні, дрижачі;
- г) зімкнені, щілинні, зімкнено-щілинні, дрижачі.

31. За способом артикуляції приголосні звуки поділяють на такі групи:

- а) губні, язикові, фарингальні (глоткові), гортанні;
- б) губні, щілинні, зімкнено-щілинні;
- в) губно-губні, губно-зубні, сонорні, шумні, дрижачі;
- г) зімкнені, щілинні, зімкнено-щілинні, дрижачі.

32. У котрому рядку подано правильну характеристику звука:

- а) [б] – губний (губно-губний), зімкнений, шумний дзвінкий, твердий;
- б) [п] – губний (губно-зубний), зімкнений, шумний дзвінкий, твердий;
- в) [ф] – губний (губно-зубний), зімкнений, шумний дзвінкий, твердий;
- г) [в] – губний (губно-губний), зімкнений, сонорний, твердий.

33. У котрому рядку подано правильну характеристику звука:

- а) [й] – середньоязиковий, зімкнений, сонорний, м'який;
- б) [ч] – середньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, глухий, твердий;
- в) [м] – губний (губно-зубний), зімкнений, сонорний, твердий;
- г) [т] – язиковий (передньоязиковий), зімкнений, шумний глухий, твердий.

34. У котрому рядку подано правильну характеристику звука:

- а) [с] – передньоязиковий, щілинний, сонорний, твердий;
- б) [ж] – передньоязиковий, щілинний, шумний, дзвінкий, твердий;
- в) [г] – задньоязиковий, зімкнений, шумний, дзвінкий, твердий;
- г) [д'] – передньоязиковий, зімкнений, шумний, глухий, пом'якшений.

35. Позначте правильний варіант характеристики приголосного звука:

- а) [т'] – передньоязиковий, щілинний, шумний, глухий, пом'якшений.
- б) [р] – передньоязиковий, дрижачий, сонорний, твердий;
- в) [з] – передньоязиковий, щілинний, шумний, глухий, твердий;
- г) [г] – глотковий, зімкнений, шумний, дзвінкий, твердий;

36. Позначте правильний варіант характеристики приголосного звука:

- а) [к] – задньоязиковий, зімкнений, шумний, дзвінкий, твердий;
- б) [г] – задньоязиковий, зімкнений, шумний, дзвінкий, твердий;
- в) [ц] – передньоязиковий, щілинний, шумний, глухий, твердий;
- г) [дз] – передньоязиковий, щілинний, шумний, дзвінкий, твердий;

37. Позначте правильний варіант характеристики приголосного звука:

- а) [г] – задньоязиковий, зімкнений, шумний, дзвінкий, твердий;
- б) [ч] – задньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, дзвінкий, твердий;
- в) [ц] – передньоязиковий, щілинний, шумний, глухий, твердий;
- г) [дж] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, дзвінкий, твердий;

38. Позначте правильний варіант характеристики приголосного звука:

- а) [ц] – передньоязиковий, зімкнений, шумний, дзвінкий, твердий;
- б) [ч] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, дзвінкий, твердий;
- в) [дж] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, глухий, твердий;
- г) [дз] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, дзвінкий, твердий;

39. Позначте правильний варіант характеристики приголосного звука:

- а) [ц] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, глухий, твердий;
- б) [ч] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, дзвінкий, твердий;

- в) [д̑ж] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, глухий, твердий;
г) [д̑з] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, глухий, твердий;

40. Позначте правильний варіант характеристики приголосного звука:

- а) [ц] – передньоязиковий, зімкнений, шумний, дзвінкий, твердий;
б) [ч] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, глухий, твердий;
в) [д̑ж] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, шумний, глухий, м'який;
г) [д̑з] – передньоязиковий, зімкнено-щілинний, сонорний, твердий;

41. У котрому рядку в усіх словах усі приголосні дзвінкі:

- а) суп, марево, каша;
б) дуб, безбожжя, загад;
в) береза, загадка, гід;
г) рій, ганок, суд.

42. У котрому рядку в усіх словах усі приголосні глухі:

- а) пиріг, чесний, фугато;
б) суд, футшток, пришити;
в) спекота, ф'юкати, сито;
г) стоп, тост, схопити.

43. У котрому рядку в усіх словах усі приголосні дзвінкі:

- а) загата, загодити, загубитися;
б) загул, загегати, задава;
в) загуба, забіг, збіг;
г) забабіти, забій, збіжжя.

44. У котрому рядку в усіх словах усі приголосні глухі:

- а) пакет, папський, папуас;
б) павич, падко, папараці;
в) пакетик, папка, папороть;
г) пакт, папето, папір.

45. У котрому рядку в усіх словах усі приголосні тверді:

- а) загубитися, педагог, патрон;
б) параф, патоген, пекарчук;
в) паситея, партизан, пасовище;
г) забабіти, забій, пасмо.

46. У котрому рядку в усіх словах усі приголосні пом'якшені:

- а) сіаль, сіль, сірість;
б) сільчак, сінці, сіряк;
в) січень, сміття, сміючись;
г) сміюха, стрясання, сяйність.

47. У котрому рядку в кожному слові є м'який приголосний:

- а) загубитися, заява, сяйво;
- б) парафін, платня, пекарський;
- в) війна, маяк, зелений;
- г) забавлятися, забій, пійло.

48. У котрому рядку в кожному слові є зімкнено-щілинний приголосний:

- а) чверть, джигіт, відзнака;
- б) підзаконний, дзвін, піджинати;
- в) підживити, джміль, підзамчя;
- г) втеча, міцний, джаз.

49. У котрому рядку в кожному слові є голосний переднього ряду:

- а) загубитися, трофей, парафін;
- б) марафон, платня, голова;
- в) війна, маяк, морок;
- г) забавлятися, рута, пійло.

50. У котрому рядку в кожному слові є голосний заднього ряду:

- а) маринад, джигіт, відзнака;
- б) підзаконний, джем, піджинати;
- в) підземелля, джура, підзамчя;
- г) втеча, міцний, джаз.

51. У котрому рядку в кожному слові є голосний високого підняття:

- а) загубитися, вити, парафін;
- б) мантія, їдальня, юродивий;
- в) війна, маяк, морок;
- г) паркан, рута, пійло.

52. У котрому рядку в кожному слові є голосний середнього підняття:

- а) маринад, джигіт, відзнака;
- б) підзаконний, жорна, верес;
- в) підземелля, джура, волосся;
- г) втеча, міцний, голова.

53. У котрому рядку в кожному слові є голосний низького підняття:

- а) маринад, джигіт, відзнака;
- б) підзаконний, джем, піджинати;
- в) підземелля, джура, вирок;
- г) втеча, свято, явір.

54. У котрому рядку наведене неправильне твердження:

- а) щілинні приголосні виникають під час тертя повітря об зближені до форми щілини органи вимовляння;

- б) зімкнені приголосні творяться «вибухом» при різкому подоланні струменем повітря зімкнених органів вимовляння;
- в) зімкнено-щілинні приголосні творяться різким подоланням струменя повітря зімкнених або зближених органів вимовляння;
- г) дрижачі приголосні утворюються внаслідок дрижання кінчика язика.

55. У котрому рядку наведене правильне твердження:

- а) щілинні приголосні творяться «вибухом» при різкому подоланні струменем повітря зімкнених органів вимовляння;
- б) зімкнені приголосні виникають під час тертя повітря об зближені до форми щілини органи вимовляння;
- в) зімкнено-щілинні приголосні – це звуки, при утворенні яких органи вимовляння утворюють зімкнення, яке не проривається, а переходить у коротку щілину;
- г) дрижачі приголосні утворюються внаслідок дрижання кінчика язика.

56. У котрому рядку наведене неправильне твердження:

- а) [ж], [й], [х] – щілинні приголосні;
- б) [б], [т], [н] – зімкнені приголосні;
- в) [ч], [дж], [ц] – зімкнено-щілинні приголосні;
- г) [р], [л] – дрижачі приголосні.

57. У котрому рядку наведене неправильне твердження:

- а) [ж], [й], [х] – щілинні приголосні;
- б) [б], [т], [г] – зімкнені приголосні;
- в) [ч], [дж], [ц] – зімкнено-щілинні приголосні;
- г) [р], [р'] – дрижачі приголосні.

58. У котрому рядку наведене неправильне твердження:

- а) [ж], [т], [х] – щілинні приголосні;
- б) [б], [д], [г] – зімкнені приголосні;
- в) [ч], [дж], [ц] – зімкнено-щілинні приголосні;
- г) [р], [р'] – дрижачі приголосні.

59. У котрому рядку наведене неправильне твердження:

- а) [ж], [с], [х] – щілинні приголосні;
- б) [б], [т], [т'] – зімкнені приголосні;
- в) [дз], [дж], [з] – зімкнено-щілинні приголосні;
- г) [р], [р'] – дрижачі приголосні.

60. У котрому рядку наведене неправильне твердження:

- а) [е], [и] – голосні переднього ряду;
- б) [у], [а] – голосні заднього ряду;
- в) [і], [у] – голосні високого підняття;
- г) [и], [о] – голосні середнього підняття.

Тема № 4. ЗМІНИ ЗВУКІВ У ПОТОЦІ МОВЛЕННЯ

1. Який тип звукових змін зумовлений впливом одного звука на сусідній?

- а) комбінаторні зміни;
- б) позиційні зміни;
- в) зумовлені не фонетичними законами.

2. Який тип звукових змін спричинений впливом загальних умов вимови?

- а) комбінаторні зміни;
- б) позиційні зміни;
- в) зумовлені не фонетичними законами.

3. Як називається часткове пристосування сусідніх звуків; зміна одного звука під впливом іншого, сусіднього?

- а) асиміляція;
- б) дисиміляція;
- в) акомодация;
- г) дієреза;
- д) епентеза.

4. Як називається розподібнення приголосних внаслідок заміни одного звука іншим.

- а) асиміляція;
- б) дисиміляція;
- в) акомодация;
- г) дієреза;
- д) епентеза.

5. Як називається звукова зміна, що полягає у вставлянні звука для роз'єднання двох подібних?

- а) асиміляція;
- б) дисиміляція;
- в) акомодация;
- г) дієреза;
- д) епентеза.

6. Як називається звукова зміна, що полягає у викиданні звука для усунення нагромадження подібних звуків?

- а) асиміляція;
- б) дисиміляція;
- в) акомодация;
- г) дієреза;
- д) епентеза.

7. Як називається звукова зміна, що полягає в ослабленні ненаголошених голосних, яке може призводити до якісної видозміни їх й навіть повного зникнення?

- а) метатеза;
- б) редукція;
- в) протеза;
- г) дієреза;
- д) епентеза.

8. Як називається звукова зміна, що полягає у появі перед голосним, що стоїть на початку слова, приголосних для полегшення вимови?

- а) метатеза;
- б) редукція;
- в) протеза;
- г) дієреза;
- д) епентеза.

9. Як називається звукова зміна, зумовлена прагненням мовця черещ форму слова вказати на його походження?

- а) метатеза;
- б) редукція;
- в) протеза;
- г) дієреза;
- д) народна етимологія.

10. Як називається звукова зміна, що полягає у взаємодії двох мовних одиниць, близьких за значенням чи звучанням, наслідком чого є схрещування й утворення третьої одиниці часом неправильної?

- а) контамінація;
- б) гіперизм;
- в) епентеза;
- г) дієреза;
- д) народна етимологія.

11. Як називається звукова зміна, що полягає в переставлянні складів чи окремих фонем?

- а) метатеза;
- б) редукція;
- в) протеза;
- г) дієреза;
- д) народна етимологія.

12. Яка звукова зміна характерна для лексем *принісиш*, *розсипати*, *боротьба*?

- а) асиміляція;

- б) дисиміляція;
- в) акомодация;
- г) дієреза;
- д) епентеза.

13. Яка звукова зміна характерна для лексем *масний, доблесний, пісний, корисний*?

- а) асиміляція;
- б) дисиміляція;
- в) акомодация;
- г) дієреза;
- д) епентеза.

14. Яка звукова зміна характерна для лексем *гострий, Йіван, Гандрій*?

- а) метатеза;
- б) редукація;
- в) протеза;
- г) дієреза;
- д) народна етимологія.

15. Яка звукова зміна характерна для лексем *вулиця, вухо, іржати, імла*?

- а) метатеза;
- б) редукація;
- в) протеза;
- г) дієреза;
- д) народна етимологія.

16. Для якої лексеми характерна асиміляція за глухістю, регресивна, контактна, неповна?

- а) боротьба;
- б) безпечний;
- в) коритце;
- г) хоч би.

17. Для якої лексеми характерна асиміляція за дзвінкістю, регресивна, контактна, неповна?

- а) віконця;
- б) розпарений;
- в) боротьба;
- г) дослідні.

18. Яка лексема утворена внаслідок дисиміляції приголосних?

- а) безсоння;
- б) долонь;
- в) соняшник;

г) радістю.

19. Яка лексема утворена внаслідок дисиміляції приголосних?

- а) зсушити;
- б) ремісник;
- в) будуються;
- г) донести.

20. Яка лексема утворена внаслідок редукції?

- а) зарево;
- б) листя;
- в) поштар;
- г) гострий.

21. Чергування розрізняють:

- а) історичні й морфологічні;
- б) історичні й фонетичні;
- в) фонетичні й морфемні;
- г) дисимілятивні й асимілятивні.

22. Фонетичні чергування поділяють на:

- а) комбінаторні й позиційні;
- б) історичні й фонетичні;
- в) історичні й асимілятивні;
- г) позиційні й історичні.

23. Позначте неправильне твердження:

- а) історичні чергування реалізуються як необов'язкові, позиційно не зумовлені в сучасному стані мови, не мають характер звукових законів;
- б) фонетичні чергування зумовлені позицією, у якій опиняється певна фонема, або її сусідством, взаємодією з іншими фонемами;
- в) комбінаторні чергування зумовлені сусідством фонем;
- г) позиційні чергування зумовлені позицією фонем у структурі відрізка мовлення.

24. Позначте неправильне твердження:

- а) історичні чергування реалізуються як обов'язкові, позиційно не зумовлені в сучасному стані мови, оскільки мають характер звукових законів;
- б) фонетичні чергування зумовлені позицією, у якій опиняється певна фонема, або її сусідством, взаємодією з іншими фонемами;
- в) комбінаторні чергування не зумовлені сусідством фонем;
- г) позиційні чергування зумовлені позицією фонем у структурі відрізка мовлення.

25. У котрому рядку в кожному слові наявне явище асиміляції:

- а) свято, сказати, село;
- б) сміх, зшити, рівність;
- в) кожух, чесність, легко;
- г) казка, розплата, цвях.

26. У котрому рядку в кожному слові наявне явище дисиміляції:

- а) чесний, серце;
- б) іржати, свято;
- в) соняшник, рушник;
- г) шістнадцять, смієшся.

27. До позиційних змін належать:

- а) редукція, оглушення дзвінкого в кінцевій позиції, протеза;
- б) акомодация, асиміляція, дисиміляція;
- в) сингармонізм, гаплогія, дієреза;
- г) епентеза, метатеза, субституція.

28. До позиційних змін належить:

- а) редукція;
- б) акомодация;
- в) сингармонізм;
- г) епентеза.

29. До позиційних змін належить:

- а) оглушення дзвінкого приголосного в кінцевій позиції;
- б) дисиміляція;
- в) гаплогія;
- г) епентеза.

30. До комбінаторних змін належить:

- а) оглушення дзвінкого приголосного в кінцевій позиції;
- б) дисиміляція;
- в) редукція;
- г) протеза.

31. До комбінаторних змін належить:

- а) оглушення дзвінкого приголосного в кінцевій позиції;
- б) протеза;
- в) редукція;
- г) гаплогія.

32. Приклади редукції подано в рядку:

- а) восени, кожух;
- б) дуб, дід;

- в) гострий, вухо;
- г) Гандрій, яблуко.

33. Приклади протези подано в рядку:

- а) восени, кожух;
- б) дуб, дід;
- в) гострий, вухо;
- г) чесний, чесність.

34. Приклади протези подано в рядку:

- а) восени, кожух;
- б) вугілля, гусениця;
- в) дуб, дід;
- г) чесний, чесність.

35. Приклади протези подано в рядку:

- а) восени, кожух;
- б) дуб, дід;
- в) чесний, чесність;
- г) Ганна, віспа;

36. Приклади асиміляції подано в рядку:

- а) восени, кожух;
- б) дар, дід;
- в) вухо, гусениця;
- г) розказати, чесність.

37. Приклади асиміляції подано в рядку:

- а) казка, голубка;
- б) гострий, він;
- в) безжурний, світ;
- г) саду, сяду.

38. У котрому варіанті подано приклади повної контактної асиміляції:

- а) розжувати, намагаєшся;
- б) легко, вогко;
- в) бджола, знання;
- г) чечевиця, залізо.

39. У котрому варіанті подано всі приклади часткової асиміляції:

- а) розжувати, намагаєшся;
- б) легко, вогко;
- в) просьба, знання;
- г) чечевиця, залізо.

40. У котрому варіанті подано приклади прогресивної асиміляції:

- а) розжувати, намагаєшся;
- б) легко, вогко;
- в) бджола, знання;
- г) чечевиця, залізо.

41. У котрому варіанті подано приклади регресивної дистанційної асиміляції:

- а) розжувати, намагаєшся;
- б) нігті, кігті;
- в) бджола, знання;
- г) чечевиця, залізо.

42. У словах турецької мови *oda* 'кімната', *odada* 'в кімнаті', *odalar* 'кімнати', *odalarda* 'в кімнатах' / *ev* 'дім', *evde* 'у домі', *evler* 'доми', *evlerde* 'у домах' засвідчене явище:

- а) акомодації;
- б) гаплогогії;
- в) сингармонізму;
- г) метатези.

43. У котрому варіанті подано приклади дисиміляції:

- а) березоль, стипендія;
- б) срібло, лицар;
- в) бджола, знання;
- г) чечевиця, залізо.

44. У котрому варіанті подано приклад прогресивної дисиміляції:

- а) лицар;
- б) срібло;
- в) хто;
- г) соняшник.

45. У словах *срібло*, *лицар*, *верблюд* засвідчене явище:

- а) метатези;
- б) дієрези;
- в) асиміляції;
- г) дисиміляції.

46. У словах *мінералогія*, *трагікомедія*, *стипендія* засвідчене явище:

- а) метатези;
- б) дієрези;
- в) гаплогогії;
- г) дисиміляції.

47. У словах *березоль, курносий, перець* засвідчене явище:

- а) метатези;
- б) гаплогогії;
- в) дієрези;
- г) дисиміляції.

48. У словах *корисний, серцевий, пізній* засвідчене явище:

- а) метатези;
- б) дієрези;
- в) гаплогогії;
- г) дисиміляції.

49. У словах *сплю, ловлю, люблю* засвідчене явище:

- а) епентези;
- б) дієрези;
- в) гаплогогії;
- г) дисиміляції.

50. У словах *Італія, канцелярія, павук* засвідчене явище:

- а) метатези;
- б) дієрези;
- в) гаплогогії;
- г) епентези.

51. У словах *суворий, намисто, бондар* засвідчене явище:

- а) метатези;
- б) дієрези;
- в) гаплогогії;
- г) дисиміляції.

52. У словах *тарілка, футляр, ведмідь* засвідчене явище:

- а) дієрези;
- б) метатези;
- в) гаплогогії;
- г) дисиміляції.

53. У котрому рядку подано приклади позиційних змін:

- а) ведмідь, серце;
- б) безжальний, Італія;
- в) Хома, легко;
- г) весна, вулиця.

54. У котрому рядку подано приклади позиційних змін:

- а) намисто, Жан;
- б) горіх, *пол. teraz* ['teras];

- в) чесний, срібло;
- г) казка, розжувати.

55. У котрому рядку наведене неправильне твердження:

- а) асиміляція – вплив артикуляції одного приголосного на артикуляцію іншого (або голосного на голосний);
- б) дисиміляція – розподібнення звуків, акустико-артикуляційне віддалення;
- в) акомодация – розподібнення звуків, що належать до протилежних артикуляційних груп (голосних до сусідніх приголосних або навпаки);
- г) дієреза – різновид спрощення, випадіння звука чи складу для полегшеної вимови.

56. У котрому рядку наведене неправильне твердження:

- а) асиміляція – вплив артикуляції одного приголосного на артикуляцію іншого (або голосного на голосний);
- б) дисиміляція – розподібнення звуків, акустико-артикуляційне віддалення;
- в) акомодация – пристосування звуків, що належать до протилежних артикуляційних груп (голосних до сусідніх приголосних або навпаки);
- г) дієреза – поява додаткового звука (етимологічно не вмотивованого).

57. У котрому рядку наведене неправильне твердження:

- а) протеза – вставлення додаткового звука на початку слова;
- б) епентеза – втрата початкового звука;
- в) дієреза – різновид спрощення, випадіння звука чи складу для полегшеної вимови;
- г) метатеза – переставляння складів чи окремих звуків у межах слова.

58. У котрому рядку наведене правильне твердження:

- а) у слові *зозуля* засвідчене явище кількісної редукції;
- б) у слові *кожух* засвідчене явище якісної редукції;
- в) у слові *безжурний* засвідчене явище прогресивної асиміляції;
- г) у слові *срібло* засвідчене явище контактної дисиміляції.

59. У котрому рядку наведене правильне твердження:

- а) у слові *голубка* засвідчене явище якісної редукції;
- б) у слові *знання* засвідчене явище часткової асиміляції;
- в) у слові *безжурний* засвідчене явище повної асиміляції;
- г) у слові *лицар* засвідчене явище прогресивної дисиміляції.

60. У котрому рядку наведене правильне твердження:

- а) у слові *стипендія* засвідчене явище дієрези;
- б) у слові *верблюд* засвідчене явище дисиміляції;
- в) у слові *Італія* засвідчене явище протези;
- г) у слові *чечевиця* засвідчене явище дисиміляції.

Тема № 5. ФОНОЛОГІЯ

1. Учення про фонему створив:

- а) Бодуен де Куртене;
- б) Фердінін де Соссюр;
- в) Олександр Востоков.

2. Фонологія представлена двома школами:

- а) лєнінградською і московською;
- б) московською і київською;
- в) львівською і лєнінградською.

3. В українській мові:

- а) 30 фонем;
- б) 38 фонем;
- в) 40 фонем.

4. Диференціальними є ті ознаки, які:

- а) входять до складу фонєми, але не відрізняють її від інших фонем;
- б) відрізняють одну фонему від іншої;
- в) розрізняються тільки однією парою ознак.

5. Фонетична транскрипція – це:

- а) запис мовлення за його фонемним складом;
- б) точний запис живого усного мовлення з усіма його звуковими особливостями;
- в) точний запис звучання засобами національного алфавіту без ніяких додаткових знаків.

6. Транслітерація – це:

- а) запис мовлення за його фонемним складом;
- б) точний запис живого усного мовлення з усіма його звуковими особливостями;
- в) точна, побуквена передача написання.

7. У тому, що фонема служить будівельним матеріалом для одиниць вищих мовних рівнів (морфем і слів), полягає її:

- а) перцептивна функція;
- б) об'єднувальна функція;
- в) конститутивна функція.

8. Перцептивна функція фонєми полягає у тому, що:

- а) в одній фонемі можуть об'єднуватися різні її варіанти, вживання яких не веде до зміни значення слова;

- б) фонема служить будівельним матеріалом для одиниць вищих мовних рівнів (морфем і слів);
- в) фонема може бути об'єктом сприйняття.

9. Прихильником того, що склад утворюється єдиним дихальним поштовхом є:

- а) М.Граммон;
- б) Р.Стетсон;
- в) Л.Щерба.

10. Простий голосний звук називається:

- а) дифтонг;
- б) монофтонг;
- в) поліфтонг.

11. Посилення голосу на якомусь слові для смислового підкреслення є:

- а) логічним наголосом;
- б) емпатичним наголосом;
- в) фразовим наголосом.

12. Іменники *за́мок - замо́к* є прикладом:

- а) семантичної функції наголосу;
- б) граматичної функції наголосу;
- в) семантико-стилістичної функції наголосу.

13. Українська мова належить до мов із:

- а) музичним наголосом;
- б) силовим (динамічним наголосом);
- в) кількісним наголосом.

14. Музичний наголос:

- а) падає на будь-який склад;
- б) виділяє один склад більшою силою;
- в) виділяє один зі складів зміною тону.

15. Вільний наголос:

- а) у всіх словах мови припадає на певний склад слова незалежно від його морфологічної будови;
- б) закріплений за певною морфемою;
- в) у різних словах і навіть у різних формах того самого слова падає на різні склади.

16. Охарактеризуйте 1-ий склад у слові *ходжу*:

- а) відкритий, прикритий;
- б) відкритий, неприкритий;
- в) закритий, прикритий.

17. Фонема – це:

- а) величина залежна;
- б) величина конкретна;
- в) величина стала.

18. Звук – це:

- а) мовна одиниця;
- б) мовленнєва одиниця;
- в) соціальна одиниця.

19. У слові *кленок* фонема |e| знаходиться у:

- а) нейтральній позиції;
- б) сильній позиції;
- в) слабкій позиції.

20. Орфоепічні особливості вимови характеризують:

- а) індивідуальні видозміни фонем;
- б) територіальні видозміни фонем;
- в) позиційні видозміни фонем.

21. Шепелявість, гаркавлення, тембр характеризують:

- а) індивідуальні видозміни фонем;
- б) територіальні видозміни фонем;
- в) позиційні видозміни фонем.

22. Варіації притаманні тільки:

- а) двом фонемам;
- б) одній фонемі;
- в) двом і більше фонемам.

23. Фонема – це:

- а) одиниця мовної системи;
- б) одиниця вимови;
- в) одиниця мовлення.

24. Слово *с'м'ійет'с'а* записане:

- а) фонетичною транскрипцією;
- б) фонематичною транскрипцією;
- в) транслітерацією.

25. У слові з'єднання:

- а) 7 звуків;
- б) 8 звуків.
- в) 9 звуків;

26. Який наголос передує основному в багатоскладових словах?

- а) побічний;
- б) словесний;
- в) вільний;
- г) рухомий.

27. Який наголос вживають для виділення певного слова у фразі?

- а) логічний;
- б) словесний;
- в) фразовий;
- г) емфатичний.

28. Здатність фонему розрізняти значення слів належить до:

- а) перцептивна функція;
- б) об'єднувальна функція;
- в) конститутивна функція;
- г) смислорозрізнявальна функція.

29. Усі теорії складу найбільш звучним елементом вважають:

- а) сонорний;
- б) шумний;
- в) голосний.

30. Склад, який починається з приголосного, називається:

- а) відкритий;
- б) закритий;
- в) прикритий;
- г) неприкритий.

31. Слово *мірис*':а записане:

- а) фонетичною транскрипцією;
- б) фонематичною транскрипцією;
- в) транслітерацією.

32. Слово *безжурний* записане:

- а) фонетичною транскрипцією;
- б) фонематичною транскрипцією;
- в) транслітерацією.

32. Як називається частина слова, яку вимовляють поштовхом видихуваного повітря?

- а) дифтонг;
- б) монофтонг;
- в) фонема;
- г) склад.

33. Залежно від кінцевого звуку розрізняють склади:

- а) відкриті і закриті;
- б) прикриті і неприкриті.

34. Який вид наголосу припадає на певний склад слова незалежно від його морфологічної будови?

- а) постійний;
- б) рухомий;
- в) закріплений за певною морфемою.

35. Який вид наголосу у різних словах і навіть у різних формах того самого слова падає на різні склади?

- а) постійний;
- б) рухомий;
- в) закріплений за певною морфемою.

36. У словах *áтлас* і *атлáс* наголос виконує:

- а) смислорозрізнявальну функцію;
- б) граматичну функцію.

37. У словах *ві́кна* і *вікна́* наголос виконує:

- а) смислорозрізнявальну функцію;
- б) граматичну функцію.

38. Як називається наголос, що виділяє склад посиленням видиху?

- а) силовий (динамічний);
- б) музичний (тонічний, мелодійний);
- в) кількісний (довготний).

39. Українська, білоруська, чеська, польська, вірменська, грузинська, англійська, німецька, французька мови на лежать до мов з:

- а) силовим (динамічним) наголосом;
- б) музичним (тонічним, мелодійним) наголосом;
- в) кількісним (довготним) наголосом.

40. Охарактеризуйте 1-ий склад у слові *авіація*:

- а) відкритий, прикритий;
- б) відкритий, неприкритий;
- в) закритий, прикритий.

Тема № 6. ЛЕКСИКОЛОГІЯ

1. Наука про значення слів називається:

- а) етимологія;
- б) ономастика;
- в) семасіологія.

2. Поняття – це категорія:

- а) мовлення;
- б) мови;
- в) мислення.

3. Принцип наукової етимології, який зобов'язує дослідника відшукати спільність у значеннях слів:

- а) словотвірний;
- б) семантичний;
- в) генетичний.

4. Принцип наукової етимології, який полягає в зіставленні слів тільки споріднених мов:

- а) словотвірний;
- б) семантичний;
- в) генетичний.

5. Власні назви водних об'єктів вивчає:

- а) оронімія;
- б) гідронімія;
- в) ойконімія.

6. Відносно того, якими шляхами запозичуються слова, запозичення бувають:

- а) усні та книжні;
- б) засвоєння, власне запозичення, кальки, словотвірні запозичення тощо;
- в) прямі та опосередковані.

7. При позначенні предмета за матеріалом відбувається:

- а) метонімічне перенесення назв;
- б) метафоричне перенесення назв;
- в) функціональне перенесення назв.

8. Назви *кобеняк*, *каптан* належать до:

- а) архаїзмів;
- б) історизмів;
- в) неологізмів.

9. Слова *байдужість-апатія, оплески-аплодисменти* належать до:

- а) ідеографічних синонімів;
- б) стилістичних синонімів;
- в) семантико-стилістичних синонімів.

10. Слова *хоробрий, сміливий, відважний* належать до:

- а) ідеографічних синонімів;
- б) стилістичних синонімів;
- в) семантико-стилістичних синонімів.

11. Заміна небажаного, грубого, непристойного, нетактовного, різкого слова чи виразу іншим, емоційно нейтральним, називається:

- а) табу;
- б) евфемізмами;
- в) каламбуром.

12. Слова, що мають однакове написання, але відмінне звучання і значення, називаються:

- а) омофони;
- б) омоформи;
- в) омографи.

13. Вимова слів подається в:

- а) орфографічних словниках;
- б) етимологічних словниках;
- в) орфоепічних словниках.

14. Слова, які відображають об'єктивну дійсність, називаючи предмети, процеси, ознаки, належать до:

- а) повнозначних;
- б) службових;
- в) вигуків.

15. Унаслідок схожості одних предметів, процесів, властивостей на інші, які пов'язані з основним значенням, виникають:

- а) прямі значення;
- б) переносні значення;
- в) полісемія.

16. Перенесення назви одного предмета або явища на інший за просторовою, часовою чи іншою суміжністю:

- а) метафора;
- б) метонімія;
- в) синекдоха.

17. Назви *вушко голки, горло пляшки, ручка дверей* є прикладами:

- а) метафори;
- б) метонімії;
- в) синекдохи.

18. Назви *аудиторія зашуміла, клас пішов на екскурсію* є прикладами:

- а) метафори;
- б) метонімії;
- в) синекдохи.

19. Назви *сонце – сон це, роман – Роман* є прикладами:

- а) абсолютних омонімів;
- б) омофонів;
- в) омографів.

20. Назви *башковитий, головастиий, цмокнути* належать до:

- а) вульгаризмів;
- б) діалектизмів;
- в) просторічної лексики.

21. Неподільні фразеологічні одиниці, цілісне значення яких умотивоване семантикою їх окремих компонентів, називається:

- а) фразеологічними зрощеннями;
- б) фразеологічними єдностями;
- в) фразеологічними сполученнями.

22. ФО *баглаї бити, бомки стріляти, спіймати облизня* належать до:

- а) фразеологічних зрощень;
- б) фразеологічних єдностей;
- в) фразеологічних сполучень.

23. Автором генетичної класифікації є:

- а) Л. Булаховський;
- б) О. Молотков;
- в) М. Шанський.

24. Мовні (лінгвістичні) словники поділяються на:

- а) одномовні і перекладні;
- б) енциклопедичні та перекладні;
- в) одномовні та двомовні.

25. Зворот, троп, який передає образно зміст іншого слова шляхом підкреслення певної особливості, якості предмета, явища, особи тощо, називається:

- а) каламбур;

- б) перифраз;
- в) евфемізм.

26. Який принцип наукової етимології полягає у з'ясуванні морфемної структури слова?

- а) фонетичний;
- б) семантичний;
- в) словотвірний;
- г) генетичний.

27. Який принцип наукової етимології звертається до реалій, об'єктивної дійсності, суспільних звичаїв?

- а) фонетичний;
- б) семантичний;
- в) словотвірний;
- г) речовий.

28. Назви гір вивчає:

- а) оронімія;
- б) гідронімія;
- в) ойконімія.

29. Свідоме прагнення не допускати запозичень у мову й позбуватися їх називається:

- а) білінгвізм;
- б) пуризм;
- в) каламбур;
- г) просторіччя.

30. Явище багатозначності слова називають:

- а) синонімія;
- б) полісемія;
- в) омонімія;
- г) антонімія.

31. Як називаються слова з особливо виразними ознаками іншомовності?

- а) кальки;
- б) запозичені;
- в) варваризми;
- г) інтернаціоналізми.

32. Як називаються по морфемні переклади слів?

- а) кальки;
- б) запозичені;
- в) варваризми;

г) інтернаціоналізми.

33. Як називається наука, яка вивчає первісну структуру слова, його походження, виявляє елементи його стародавнього значення, мотивацію значення?

- а) етимологія;
- б) ономастика;
- в) семасіологія.

34. У котрому реченні виділене слово є метафорою?

- а) Щоліта Григорій *приїздив* у Шилівку на відпочинок;
- б) Страшною для козаків була *поразка* під Берестечком;
- в) Глуха тривога *стукає* серце, наче хоче туди увійти.

35. У котрому реченні виділене слово є метонімією?

- а) *Руки* засівали чорноземні ниви;
- б) Сонний ліс тихо *спав* у таких, я і сам, сонних снігах;
- в) На луги *лягало* тихе надвечір'я, озера обгорталися тихою імлою.

36. У котрому рядку пари словосполучень ілюструють омоніми?

- а) Материнська ласка – хижа ласка (тварина);
- б) Крило ластівки – крило літака;
- в) Щире серце – серце країни.

37. Як називається історично закріплена в свідомості народу співвіднесеність слова з певним явищем?

- а) лексема;
- б) словоформа;
- в) лексичне значення слова;
- г) слово.

38. Як слід кваліфікувати виділені у реченнях слова?

1. П'ятий клас у нас *дружний*, діти раді будуть новачкові (І.Цюпа). 2. Юра... несе перед собою правицю, простягнуту для *дружнього* потиску (Ю.Смолич).

- а) це синоніми;
- б) це антоніми;
- в) це омоніми;
- г) це пароніми;
- д) це одне й те ж слово в різних значеннях.

39. У котрому рядку слова не утворюють синонімічного ряду?

- а) Бити, гатити, товкти, гамселити, бухати;
- б) безмірний, неосяжний, ненаглядний, безбережний, безкрайній;
- в) безкрай, безмежний, безконечний, безкрайній, безмірний.

Тема № 7. МОРФЕМІКА ТА ДЕРИВАТОЛОГІЯ

1. Які види морфем діляться на нульові і суперсегментні?

- а) сегментні;
- б) несегментні.

2. Частина слова, що є спільною для всіх слів, це:

- а) корінь;
- б) префікс;
- в) суфікс;
- г) флексія.

3. Залежно від їхньої ролі афікси поділяються на:

- а) корені та афікси;
- б) словотворчі та формотворчі;
- в) нульові і суперсегментні.

4. Афікси, що служать для утворення нових слів, називаються:

- а) сегментні;
- б) несегментні;
- в) словотворчі;
- г) формотворчі.

5. У формах *зробила*, *синіший* зафіксовані:

- а) словотворчі афікси;
- б) формотворчі афікси.

6. Афікс, що стоїть між двома коренями і служить для зв'язку цих коренів у одному складному слові, називається:

- а) префікс;
- б) постфікс;
- в) інфікс;
- г) інтерфікс.

7. Афікс, вставлений у середину кореня, називається:

- а) префікс;
- б) постфікс;
- в) інфікс;
- г) інтерфікс.

8. Морфемі, які не можливо вичленити сегментуванням слова, називаються:

- а) сегментні;
- б) несегментні.

9. Морфеми, які розміщуються над сегментами, називаються:

- а) нульові;
- б) суперсегментні;
- в) сегментні.

10. Морфеми наголосу і морфеми тону належать до:

- а) нульові;
- б) суперсегментні;
- в) сегментні.

11. Яка основа у слові *робила*?

- а) роби;
- б) робил;
- в) робила;
- г) роб.

11. Утворення різних форм одного слова від різних коренів називається:

- а) фузія;
- б) аббревіація;
- в) суплетивізм.

12. У словах *козацький, читацький, прилуцький* представлене явище:

- а) фузія;
- б) аббревіація;
- в) суплетивізм.

13. У словах *він – його, погано – гірше* представлене явище:

- а) фузія;
- б) аббревіація;
- в) суплетивізм.

14. Основа, яка ділиться на морфеми, називається:

- а) похідна;
- б) непохідна.

15. Основа слова *студентський* є:

- а) похідна;
- б) непохідна.

16. Складанням частин або більше слів утворена аббревіатура:

- а) УжНУ;
- б) юннат;
- в) ООН;
- г) облвно.

17. Комбінованим способом утворена абревіатура:

- а) ЧАЕС;
- б) УжНУ;
- в) Донбас;
- г) держадміністрація.

18. Морфєми у словах *родовище, вовчище* є:

- а) синонімічними;
- б) антонімічними;
- в) омонімічними.

19. Повторення кореня або цілого слова називається:

- а) фузія;
- б) редуплікація;
- в) суплетивізм.

20. Слова *няв-няв, ого-го, так-так* утворилися внаслідок:

- а) фузія;
- б) редуплікація;
- в) суплетивізм.

21. Форми дієслова *буду казати, буду писати* належать до:

- а) синтетичних;
- б) аналітичних.

22. Форми дієслова, в яких лексичне й граматичне значення виражене в межах одного слова, називають:

- а) синтетичними;
- б) аналітичними.

23. Чи може фонєма бути матеріальним вираженням самостійної морфєми (пор. дієсл. *бігти - вбігти*)?

- а) так;
- б) ні;
- в) не завжди.

24. Укр. *-ход-, -ходж-* у формах *ходити, ходжу* є прикладами:

- а) фонем;
- б) морфем;
- в) аломорф;
- г) коренів.

25. Морфєми, що прикріплюються до кореня або вставляються в нього і видозмінюють його, називають:

- а) аломорфи;

- б) афікси;
- в) омоніми.

26. Яка морфема є словозмінною?

- а) префікс;
- б) суфікс;
- в) корінь;
- г) флексія.

27. Префікси *від-*, *під-*, *пере-* належать до:

- а) словотворчі;
- б) формотворчі;
- в) подвійна роль.

29. Префікс *най-* належить до:

- а) словотворчі;
- б) формотворчі;
- в) подвійна роль.

30. Яку роль виконують суфікси при розрізненні ступенів порівняння?

- а) словотворча;
- б) формотворча;
- в) подвійна роль.

31. Як називається постфікс, що служить для утворення форм одного і того ж слова?

- а) префікс;
- б) суфікс;
- в) інфікс;
- г) флексія.

32. Яка мета словотвірного аналізу слова?

- а) показати, з яких морфем складається слово;
- б) показати, як саме складене слово;
- в) виявити історію слова, його первинну структуру і значення.

33. Для чого служать суфікси?

- а) для утворення нових слів;
- б) для утворення форм слів;
- в) для зміни лексичного і граматичного значення слова;
- г) для утворення нових слів або форм слів.

34. У котрому рядку всі слова мають однакову будову?

- а) по-сусідськи, застрахувати, перекопати, розписка;
- б) відіслати, небезпека, перечитати, безграмотний;

- в) безпартійний, безбарвний, безмежний, беззбройний;
- г) підтримати, підпис, піддубник, підзвіт, підкоп.

35. У котрому рядку всі слова утворено одним і тим самим способом?

- а) правнук, беззвучний, співзвучний, звуковий, прозвучати;
- б) прикомірок, припічок, запічок, безталанний, безтурботний;
- в) обійти, дійти, вийти, розійтись, підійти, перейти, відійти;
- г) безіменний, іменитий, іменуватися, перейменовувати.

36. Визначте, у котрому рядку дієслова утворені префіксальним способом?

- а) віддати, недотримати, обмірковувати;
- б) витерти, перегріти, нагримати, згрупувати;
- в) розв'язувати, недописати, відгадати, затушити;
- г) звеличити, сповістити, обвітрити, перевищити.

37. У котрому рядку всі слова утворено способом складання?

- а) машинобудування, металопрокатний, теплохід, електротехніка;
- б) націоналізація, нафтоналивний, плотогон, визволення;
- в) електродвигун, теплохід, століття, екс-чемпіон, півгривні;
- г) роликопідшипник, полумисок, англієць, двобічний.

38. У котрому рядку всі слова утворено суфіксальним способом?

- а) монтажник, монтерський, монологічний, надійний;
- б) ніжність, письменник, приварити, напарник, парковий;
- в) передрукувати, надрукувати, недопекти, надписати;
- г) консервувати, кінський, некритичність, зменшитися, методичність.

39. У котрому рядку всі слова утворені префіксально-суфіксальним способом?

- а) безшовний, міжшкільний, оподаткувати, підберезник, передпокій;
- б) видолинок, одвірок, переярок, безтурботний, окрилити;
- в) зекономити, піддослідний, відтінити, притиснути, по-українськи.

40. У котрому рядку не всі слова утворені способом складання основ, слів та їх частин?

- а) місцеперебування, картоплесаджалка, велоспорт, Дніпрогес, дороговказ;
- б) водостійкий, новобудова, агітбригада, голомозий, чужинець;
- в) райвно, загс, комбат, профспілка, БЮТ, птахоферма.

41. Морфема – це

- а) одна з найменших значущих одиниць мови;
- б) найменша неподільна значуща одиниця мови;
- в) мінімальна комунікативна одиниця;
- г) мінімальна номінативна одиниця.

42. За допомогою морфеми

- а) формується лише лексичне значення слова;
- б) формується лише граматичне значення слова;
- в) формуються лексичне й граматичне значення слова;
- г) формується лише матеріальне втілення слова.

43. Позначте неправильне твердження:

- а) поділ морфеми на менш значущі елементи неможливий;
- б) морфема – значущий складник слова, а фонема лише матеріальна його реалізація;
- в) морфему можна поділити на фонemi, які мають план вираження і план змісту;
- г) морфема виявляє свою якість лише у сполученні з іншими морфемами.

44. У словах *вік, ліс, ніс* виокремлюють:

- а) наявну (матеріально виражену) і нульову морфеми;
- б) лише наявну морфему (матеріально виражену);
- в) три морфеми;
- г) чотири морфеми.

45. Морфеми не можуть виражати значення:

- а) основне (лексичне);
- б) дериваційне;
- в) реляційне;
- г) фатичне.

46. У котрому варіанті твердження помилкове:

- а) дериваційне значення морфеми доповнює його речове значення, уточнює, конкретизує його, надаючи нового значення або семантичного відтінку;
- б) реляційне значення – лексичне значення, яке вказує на відношення між словами в реченні;
- в) морфема може варіюватися;
- г) морфема є двосторонньою одиницею.

47. Повний збіг морфеми та складу, кореня та слова характерний для :

- а) англійської, німецької, французької та деяких інших флективних мов;
- б) китайської, тибетської, малайської та деяких інших кореневих мов;
- в) турецької, угорської, японської та деяких інших аглютинативних мов;
- г) інкорпоруючих мов.

48. Морфеми поділяють на два види:

- а) корінь та афікси;
- б) афікси й флексію;
- в) афікси й конфікси;
- г) корінь та несегментні морфеми.

49. У котрому варіанті твердження помилкове:

- а) корінь – основна смислова частина слова, що несе в собі лексичне значення і є стрижневою в споріднених словах;
- б) корінь не обов'язково наявний у кожному слові, відповідно корені кількісно обмежені;
- в) фонетичні видозміни однієї морфемі називають варіантами морфем, або аломорфами;
- г) слово може мати у своєму складі два і більше коренів.

50. У котрому варіанті твердження помилкове:

- а) префікс – афікс, який стоїть перед коренем;
- б) на префікси багаті українська, білоруська, німецька, англійська, італійська, румунська та деякі інші;
- в) відсутні префікси у фінно-угорських, тюркських, монгольських та ін. мовах;
- г) слово може мати у своєму складі лише один префікс.

51. У котрому варіанті твердження правильне:

- а) суфікс – афікс, який стоїть після кореня або після іншого суфікса перед закінченням;
- б) суфікс – афікс, який стоїть перед коренем або після префікса;
- в) суфікс – афікс, який стоїть після кореня перед постфіксом;
- г) суфікс – афікс, який стоїть після префікса перед закінченням.

52. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) флексія – змінний афікс, який стоїть у кінці слова;
- б) флексію не можна усунути зі складу слова без руйнування його цільнооформленості;
- в) флексію можна усунути зі складу слова без руйнування його цільнооформленості;
- г) флексія виражає синтаксичні відношення між словами у словосполученні й реченні.

53. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) флексія – змінний афікс, який стоїть у кінці слова;
- б) постфікс – афікс, що розташований після закінчення;
- в) інтерфікс – афікс, що вставляється в середину кореня;
- г) циркумфікс – перерваний афікс, який охоплює корінь з обох боків.

54. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) флексія – змінний афікс, який стоїть у кінці слова;
- б) постфікс – афікс, що розташований після закінчення;
- в) інфікс – афікс, що вставляється в середину кореня;
- г) трансфікс – перерваний афікс, який охоплює корінь з обох боків.

55. У котрому варіанті підкреслені афікси є словотворчими:

- а) писалии, кожухом;
- б) дуби, дідови;
- в) чесний, чесніший;
- г) садівник, садок.

56. У котрому варіанті підкреслені афікси є словотворчими:

- а) читалаа, брати;
- б) воріженьки, Лубни;
- в) грибовий, грибок;
- г) пишу, напишу.

57. У котрому варіанті всі підкреслені афікси є формотворчими:

- а) зроблений, пишніший;
- б) дубки, дідушь;
- в) чесність, чесніший;
- г) садівник, садок;

58. У котрому варіанті всі підкреслені афікси є формотворчими:

- а) сусідній, носовий;
- б) основний, чесніший;
- в) чесний, відкуп;
- г) садів, стукнути;

59. У словах *жир*, *мир* морфемний склад зазнав зміни

- а) перерозкладу;
- б) опрощення;
- в) ускладнення;
- г) накладання.

60. У словах *сусід*, *успіх*, *обід* морфемний склад зазнав зміни

- а) перерозкладу;
- б) опрощення;
- в) ускладнення;
- г) накладання.

61. У словах *внутрішній*, *республіка* морфемний склад зазнав зміни

- а) перерозкладу;
- б) опрощення;
- в) ускладнення;
- г) накладання.

62. У словах *подушка*, *червоний* морфемний склад зазнав зміни

- а) перерозкладу;
- б) опрощення;

- в) ускладнення;
- г) накладання.

63. У словах *дар*, *знак* морфемний склад зазнав зміни

- а) перерозкладу;
- б) опрощення;
- в) ускладнення;
- г) накладання.

64. У словах *зонтик*, *клинок* морфемний склад зазнав зміни

- а) перерозкладу;
- б) опрощення;
- в) ускладнення;
- г) накладання.

65. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) морфеміка вивчає вичленування морфем, їхню класифікацію і структуру;
- б) морфеміка вивчає морфемну варіантність, особливість морфемних стиків;
- в) морфеміка вивчає закони утворення похідних слів від інших спільнокореневих;
- г) морфеміка вивчає типи морфемосполучень, різні процеси спрощення та перерозподілу в складі морфем.

66. Словотвір розрізняють:

- а) описовий та експериментальний;
- б) теоретичний і практичний;
- в) діяхронний і синхронний;
- г) формальний і практичний.

67. Морфемний аналіз передбачає:

- а) визначення у слові твірної основи;
- б) виділення у слові всіх усіх елементів і встановлення їхніх значень;
- в) визначення способу творення слова;
- г) встановлення всіх етапів еволюції форми слова.

68. Діяхронний словотвір НЕ вивчає:

- а) шляхи виникнення похідних слів у різні періоди розвитку мови;
- б) первісну словотворчу структуру похідних слів;
- в) історичні зміни у словотворчій структурі похідних слів у різні періоди розвитку мови;
- г) систему словотвірних засобів на певному етапі розвитку мови.

69. Синхронний словотвір вивчає:

- а) шляхи виникнення похідних слів у різні періоди розвитку мови;
- б) первісну словотворчу структуру похідних слів;

- в) систему словотвірних засобів на певному етапі розвитку мови;
- г) історичні зміни у словотвірній структурі похідних слів у різні періоди розвитку мови.

70. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) слово, що слугує основою утворення нового слова, називається твірною основою;
- б) частину твірного слова, що входить до складу нового (похідного), називають твірною основою;
- в) спільнокореневі слова, розташовані відповідно до послідовності їхнього утворення, формують словотвірний ланцюжок;
- г) подібні моделі словотворення (з однаковими формально-семантичними схемами творення похідних, що характеризується належністю мотивуючих слів до однієї частини мови, формально й семантично тотожним словотворчим формантом) становлять словотвірний тип.

71. У котрому варіанті подана слова, що становлять один словотвірний тип:

- а) котик, зонтик, братик;
- б) телятник, курятник, лісник;
- в) співун, хитрун, дикун;
- г) гітарист, флейтист, бандурист.

72. Розрізняють такі способи словотворення:

- а) семантичні й асемантичні;
- б) морфологічні й неморфологічні;
- в) синтетичні й аналітичні;
- г) афіксний і лексичний.

73. До морфологічних способів словотворення належить:

- а) лексико-семантичний;
- б) лексико-синтаксичний;
- в) морфолого-синтаксичний;
- г) словоскладання.

74. У котрому варіанті подано приклад морфологічного способу словотворення:

- а) зірвиголова;
- б) життєдайність;
- в) наречена;
- г) майбутнє.

75. У котрому варіанті подано приклад морфологічного способу словотворення:

- а) зірвиголова;
- б) Береза (*прізвище*);

- в) наречена;
- г) іванофранківець.

76. У котрому варіанті неправильно визначено спосіб словотворення:

- а) супутник (апарат) – лексико-семантичний;
- б) безмежність – префіксально-суфіксальний;
- в) наречена – морфолого-синтаксичний;
- г) приручити – префіксально-суфіксальний.

77. У котрому варіанті неправильно визначено спосіб словотворення:

- а) хрещена – лексико-семантичний;
- б) підсніжник – префіксально-суфіксальний;
- в) наречена – морфолого-синтаксичний;
- г) перекотиполе – лексико-синтаксичний.

78. До неморфологічних способів словотворення належить:

- а) афіксація;
- б) лексико-синтаксичний;
- в) аббревіація;
- г) словоскладання.

79. Слова *перекотиполе*, *добраніч*, *зірвиголова* утворилися:

- а) основословоскладанням;
- б) словоскладанням;
- в) лексико-синтаксичним способом;
- г) морфолого-синтаксичним.

80. Слова *минуле*, *теперішнє*, *майбутнє*, утворилися:

- а) основословоскладанням;
- б) словоскладанням;
- в) лексико-синтаксичним способом;
- г) морфолого-синтаксичним.

Тема № 8. ГРАМАТИКА ЯК РОЗДІЛ МОВОЗНАВСТВА

1. Як називається мовний засіб вираження граматичного значення?
 - а) граматична форма;
 - б) граматичний спосіб;
 - в) граматична категорія.

2. Як називаємо співвідношення граматичного значення і граматичного засобу?
 - а) граматична форма;
 - б) граматичний спосіб;
 - в) граматична категорія.

3. У мовах є різні засоби вираження граматичних значень: афіксація, засіб внутрішньої флексії та чергування, повтори і складання слів, службові слова, головні члени речення, порядок слів, наголос, суплетивізм. Знайдіть зайве слово.
 - а) афіксація;
 - б) засіб внутрішньої флексії та чергування;
 - в) повтори і складання слів;
 - г) службові слова;
 - д) головні члени речення;
 - е) порядок слів;
 - є) наголос;
 - ж) суплетивізм.

4. Як називається розділ граматики, що охоплює вчення про структуру слова, форми словозміни, способи вираження граматичних значень, а також учення про частини мови і властиві їм способи словотворення?
 - а) морфологія;
 - б) синтаксис;
 - в) лексикологія;
 - г) морфеміка.

5. Як називається розділ граматики, який вивчає способи поєднання слів у словосполучення й речення, а також поєднання простих речень у складні?
 - а) морфологія;
 - б) синтаксис;
 - в) лексикологія;
 - г) морфеміка.

6. Граматичними значеннями відмінка, числа, роду, часу, способу, виду та ін. представлений
 - а) план вираження;
 - б) план змісту.

7. Як називається система однорідних граматичних значень?

- а) план вираження;
- б) план змісту;
- в) граматична категорія;
- г) парадигма.

8. Як називається абстрактне мовне значення, яке властиве рядам слів, словоформ, синтаксичних конструкцій і яке має в мові регулярне (стандартне) вираження?

- а) план вираження;
- б) план змісту;
- в) граматична категорія;
- г) граматичне значення.

9. Категорія активності/пасивності, комунікативної спрямованості, стверджуваності/заперечуваності, синтаксичного часу й синтаксичного способу на лежить до:

- а) синтаксичних категорій;
- б) морфологічних категорій;
- в) лексичних категорій;
- г) словозмінних категорій.

10. Категорія роду прикметників належить до:

- а) синтаксичних категорій;
- б) морфологічних категорій;
- в) лексичних категорій;
- г) словозмінних категорій.

11. Граматична категорія, як полягає в розподілі слів або форм за двома чи трьома класами, традиційно співвідносними з ознаками статі або їх відсутністю, називається:

- а) категорією відмінка;
- б) категорією роду;
- в) категорією числа;
- г) категорією часу.

12. Граматична категорія імені, яка виражає його синтаксичні відношення до інших слів висловлювання, називається:

- а) категорією відмінка;
- б) категорією роду;
- в) категорією числа;
- г) категорією часу.

13. Граматична категорія дієслова, що виражає суб'єктно-об'єктні відношення, називається:

- а) категорією відмінка;
- б) категорією роду;
- в) категорією числа;
- г) категорією стану.

14. Граматична категорія дієслова, яка позначає відношення суб'єкта до дії мовця, називається:

- а) категорією відмінка;
- б) категорією роду;
- в) категорією особи;
- г) категорією стану.

15. Граматична категорія дієслова, що виражає відношення названої дієсловом дії до дійсності з погляду мовця, називається:

- а) категорією способу;
- б) категорією роду;
- в) категорією числа;
- г) категорією стану.

16. Граматичними властивостями слова займається:

- а) лексикологія;
- б) морфологія;
- в) синтаксис;
- г) морфеміка.

17. Граматичні значення є:

- а) універсальними для всіх мов світу;
- б) не є універсальними для всіх мов світу.

18. Форми інфінітива, дієприкметника, дієприслівника належать до:

- а) особових форм;
- б) неособових форм.

19. В яких формах слів лексичне граматичне значення виражене різними словами?

- а) аналітичні;
- б) синтетичні.

20. Яке значення слова є індивідуальним, конкретним, основним, визначальним?

- а) лексичне;
- б) граматичне.

21. Не є синтетичним способом вираження граматичних значень –

- а) афіксація;
- б) внутрішня флексія;
- в) наголос;
- г) інтонація.

22. Не є синтетичним способом вираження граматичних значень –

- а) афіксація;
- б) внутрішня флексія;
- в) порядок слів;
- г) редуплікація.

23. Не є синтетичним способом вираження граматичних значень –

- а) службові слова;
- б) внутрішня флексія;
- в) наголос;
- г) суплетивізм.

24. Не є аналітичним способом вираження граматичних значень –

- а) редуплікація;
- б) службові слова;
- в) порядок слів;
- г) інтонація.

25. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) афіксація – утворення граматичних форм одного й того самого слова від різних коренів або від різних основ;
- б) внутрішня флексія – вираження граматичних значень морфологічним чергуванням;
- в) редуплікація – повне або часткове повторення кореня, основи, цілого слова без зміни звукового складу з частковою його заміною;
- г) наголос – фонетичне вираження граматичного значення.

26. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) афіксація – вираження граматичних значень за допомогою суфіксів, префіксів, закінчень тощо;
- б) суплетивізм – вираження граматичних значень морфологічним чергуванням;
- в) редуплікація – повне або часткове повторення кореня, основи, цілого слова без зміни звукового складу з частковою його заміною;
- г) наголос – фонетичне вираження граматичного значення.

27. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) афіксація – вираження граматичних значень за допомогою суфіксів, префіксів, закінчень тощо;

- б) внутрішня флексія – вираження граматичних значень морфологічним чергуванням;
- в) редуплікація – утворення граматичних форм одного й того самого слова від різних коренів або від різних основ;
- г) наголос – фонетичне вираження граматичного значення.

28. У котрому варіанті неправильно визначено спосіб вираження граматичних значень:

- а) стукнути (< стукати) – суфіксація;
- б) *англ.* sing (співаю), sang (співав) – внутрішня флексія;
- в) скликати (недоконаний вид), склікати (доконаний вид) – наголос;
- г) *індонез.* orang (людина) > orang-orang (orang2) (люди) – суплетивізм.

29. У котрому варіанті неправильно визначено спосіб вираження граматичних значень:

- а) прочитати (< читати) – суфіксація;
- б) *англ.* tooth (зуб), teeth (зуби) – інфіксація;
- в) брати (недоконаний вид), взяти (доконаний вид) – суплетивізм;
- г) *казах.* к,ызыл-к > к,ызыл-к,ызыл (найчервоніший) – редуплікація.

30. У котрому варіанті порядок слів не слугуватиме способом вираження граматичного значення:

- а) Сонце виглядає хмару;
- б) Буття визначає свідомість;
- в) Гнів викликає біль;
- г) Човен тягне буксир.

31. У котрому варіанті порядок слів слугуватиме способом вираження граматичного значення:

- а) Він хай читає;
- б) Ви будете читати;
- в) Я думаю;
- г) Червоні квіти.

32. *Бачу матір в садочку* (подано без розділових знаків) – на характер будови цього речення (простого чи складного) впливає:

- а) порядок слів;
- б) інтонація;
- в) вживання службових слів;
- г) порядок слів та інтонація.

33. Інтонація як спосіб вираження граматичного значення впливає на групування членів речення у варіанті:

- а) Діти виховані;
- б) Буття визначає свідомість;

- в) Він прийшов о першій;
- г) Співати довго не міг.

34. У котрому варіанті в реченні підкреслено слова, що характеризуються дериваційним граматичним значенням:

- а) Проблема частиномовної диференціації існувала ще з часів давніх індійських і грецьких граматик, у яких було виокремлено чотири частини мови;
- б) Тут повернулися на берег з далекого походу ведмеді і не виявили дівчину;
- в) Росте конвалія в лісі, любить затишні тіністі місця, цвіте в нашій місцевості на початку травня;
- г) Конвалію використовують у фармацевтичній промисловості для виготовлення ліків, а також як декоративну квітку.

35. У котрому варіанті в реченні усі підкреслені слова характеризуються дериваційним граматичним значенням:

- а) Однак цей прошарок видався мені зовсім нецікавим, ніби чистий аркуш паперу, і я полинула далі вгору;
- б) Я добре пам'ятаю день і ту мить, коли з'явилася на світ;
- в) З порога я ступила в невеликий човник і зрозуміла, що плескіт води чувся не випадково – обабіч повільно текла прозора густа ріка;
- г) Потім у садочку був карантин, і я цілими днями тинялася у дворі.

36. котрому варіанті в реченні усі підкреслені слова характеризуються дериваційним граматичним значенням:

- а) І тоді на весь будинок лунав його п'яний голос й удари в двері;
- б) Саня з усіх сил уперся головою в люк і з неймовірними зусиллями трохи підважив його;
- в) Бабуся, яка мирно читала книжку в кріслі перед балконом, закричала так, що мені захотілося назад на горище;
- г) Принаймні так мені пояснили батьки, і я вдала, що повірила в цю жалюгідну брехню.

37. Знайдіть неправильне твердження щодо характеристики лексико-граматичних категорій (ЛГК):

- а) ЛГК взаємодіють із пов'язаними з ними граматичними категоріями;
- б) ЛГК об'єднуються за спільною семантичною ознакою;
- в) ЛГК завжди мають формальне морфологічне вираження;
- г) ЛГК можуть мати і можуть не мати протиставлені всередині розряду ряди форм.

38. У котрому варіанті всі слова репрезентують лексико-граматичні розряди (категорії):

- а) учнівство, умиватися, стипендія;
- б) Київ, аспірин, обніматися;

- в) дієслово, істота, Чернівці;
- г) зілля, Зевс, мелодія.

39. У котрому варіанті правильно охарактеризовано граматичні форми:

- а) *думатиму, most beautiful* – синтетичні форми;
- б) *хай думає, найдомепніший* – аналітичні форми;
- в) *I am writing, I will write* – аналітичні форми;
- г) *I helped, I will help* – синтетичні форми.

40. У котрому варіанті неправильно охарактеризовано граматичну форму:

- а) *писатиму* – синтетична форма;
- б) *more difficult* – аналітична форма;
- в) *I was writing* – аналітична форма;
- г) *I will write* – синтетична форма.

Тема № 9. СИНТАКСИС ЯК ВЧЕННЯ ПРО ЗВ'ЯЗНЕ МОВЛЕННЯ

1. Мінімальна одиниця спілкування називається:
 - а) словосполученням;
 - б) реченням;
 - в) фраземою;
 - г) комунікацією.

2. Підрядні зв'язки поєднують:
 - а) рівноправні граматичні компоненти;
 - б) нерівноправні граматичні компоненти.

3. Атрибутивне словосполучення, яке складається з двох іменників, перший з яких є означенням, а друге – головним словом, називається:
 - а) узгодження;
 - б) керування;
 - в) прилягання;
 - г) ізафет.

3. Засобом, який перетворює слово в речення, є:
 - а) структурні схеми речень;
 - б) інтонація;
 - в) невербальні засоби спілкування;
 - г) словосполучення.

4. Правильними і хибними можуть бути:
 - а) речення;
 - б) судження;
 - в) словосполучення;
 - г) лексеми.

5. Ставлення мовця до висловлювання називається:
 - а) модальністю;
 - б) предикативністю;
 - в) комунікативною одиницею;
 - г) бажаним результатом.

6. Цілісність, предикативність, інтонаційна оформленість є ознаками:
 - а) речення;
 - б) судження;
 - в) словосполучення;
 - г) лексеми.

7. Синтаксична одиниця, що складається з двох і більше повнозначних слів, об'єднаних підрядним граматичним зв'язком для вираження єдиного, але розчленованого поняття, називається:

- а) словосполученням;
- б) реченням;
- в) синтаксевою;
- г) підрядним словосполученням.

8. За ступенем злитості компонентів словосполучення поділяють на:

- а) прості і складні;
- б) вільні і сталі;
- в) іменні, дієслівні, прислівникові.

9. За цього типу підрядного зв'язку залежний компонент є незмінним словом і за змістом підпорядковується головному.

- а) узгодження;
- б) керування;
- в) прилягання;
- г) ізафет.

10. Такий вид підрядного зв'язку передбачає, що залежний компонент набуває тільки тих граматичних значень граматичної форми, яких вимагає головний компонент.

- а) узгодження;
- б) керування;
- в) прилягання;
- г) ізафет.

11. Цілісність, предикативність, інтонаційна оформленість є ознаками:

- а) речення;
- б) судження;
- в) словосполучення;
- г) лексеми.

12. Ключова ознака речення, яка виражає відношення змісту повідомлюваного до дійсності, називається:

- а) модальністю;
- б) предикативністю;
- в) комунікативною одиницею;
- г) бажаним результатом.

13. За характером зв'язку з дійсністю речення поділяють на:

- а) розповідні, питальні та спонукальні;
- б) прості і складні;
- в) стверджувальні та заперечні;

г) сполучникові і безсполучникові.

14. За наявністю формально виражених засобів зв'язку між частинами речення поділяють на:

- а) розповідні, питальні та спонукальні;
- б) прості і складні;
- в) стверджувальні та заперечні;
- г) сполучникові і безсполучникові.

15. У якому рядку всі словосполучення належать до зв'язку узгодження?

- а) приємний на вигляд, ясний місяць, хороший парубок, приємні зовнішність;
- б) цвіт вишні, почуття радості, гуцульська вишивка, відчинене вікно;
- в) білі хмарки, білий вірш, золота середина, багатий урожай.

16. У якому рядку всі словосполучення належать до зв'язку керування?

- а) цвіт вишні, приємний на вигляд, опанувати техніку, радіти без причини;
- б) наказав розійтись, коники викидати, мені сумно, підготовка до іспитів;
- в) піднятися на горище, зимовий день, дуже слизько, їзда верхи.

17. У якому рядку всі словосполучення належать до зв'язку прилягання?

- а) найперше слово, музичний супровід, опанувати техніку, дуже тихо;
- б) їзда верхи, розмовляти голосно, трохи сумний, залишити напризволяще;
- в) гора кавунів, перегортаючи сторінки, відповідає думаючи, радий бачити.

18. Що вивчає синтаксис?

- а) сполучуваність слів чи словоформ у реченні;
- б) будову словосполучень і речень;
- в) граматичне значення словоформ у реченні;
- г) будову і граматичне значення словосполучень і речень.

19. У котрому рядку всі подані одиниці не належать до словосполучень?

- а) зайти поговорити, проти вітру, наказав розійтись, сидить собі;
- б) золота середина, мені сумно, можу заперечити, білі хмарки;
- в) буду працювати, поблизу школи, ахіллесова п'ята, коники викидати.

20. У котрому рядку всі подані одиниці не належать до словосполучень?

- а) золота середина, більш забезпечений, хай заспівають, водити за ніс;
- б) будемо працювати, зимовий день, посеред кімнати, можу заперечити;
- в) біля будинку, купив подарунок, наймовірні пригоди, хтось із нас.

21. Словосполучення – це поєднання

- а) двох і більше слів;
- б) двох повнозначних слів;
- в) двох і більше повнозначних слів;
- г) двох повнозначних і службових слів.

22. У котрому рядку усі словосполучення складні:
а) буду працювати сумлінно, лагідна і тиха розмова;
б) пісня про літо і кохання, бажання і вміння переконувати, зайшов із Ольгою та Дмитром;
в) розуміти Олександра Вікторовича, в її книзі, дивитися довго вгору;
г) на синій холодній хвилі, край битого шляху, поезія Ліни Костенко.

23. У котрому рядку запропоновано лише синтаксично невірні словосполучення?
а) крокодилячі сльози, білий гриб, кожен із нас;
б) багато бажань, Чорне море, сформулювати запитання, коники викидати;
в) вияв великої поваги, гостра на язик, золота осінь;
г) приємна розмова, один із них, мати з батьком, щось неймовірне.

24. Назвіть рядок, у котрому запропоновано лише предикативні словосполучення:
а) весна засміялася, тихо блимали, яскраві зорі, моя вдача;
б) полилася пісня, ніч зоряна, я студентка, дівчина засміялася;
в) вартий уваги, шумить море, він лікар, люди прекрасні;
г) небо і земля, море блакитне, небо плаче, крик журавлів.

25. Назвіть рядки, у котрих словосполучення однотипні за способом синтаксичного зв'язку:
а) тремтячи від щастя; запалене багаття, один серед лісу, ішов повільно;
б) житимеш вічно, дуже привітно, намагання змовчати;
в) ледве впізнав, на вершині пагорба, ніжний шепіт, гідний уваги;
г) поцілував у руку, п'ять років, здійснення мрій.

26. Який синтаксичний зв'язок у таких словосполученнях – у *трьох кишенях, на цьому місці, з усіма фактами*?
а) узгодження;
б) керування;
в) прилягання;

27. Встановіть тип словосполучення за зв'язком, відношеннями та стрижневим словом – *спогад про минуле*:
а) керування, об'єктно-атрибутивне, іменникове;
б) керування, об'єктне, дієслівне;
в) узгодження, атрибутивне, прикметникове;
г) прилягання, об'єктно-обставинне, прикметникове.

28. Скільки простих словосполучень у реченні *Влітку некуче сонце випалює все навкруги*?
а) чотири;
б) шість;

- в) три;
- г) п'ять.

29. У котрому варіанті неправильне твердження:

- а) слово і словосполучення виконують комунікативну функцію;
- б) як і слово, словосполучення може бути членом синонімічного ряду;
- в) словосполучення під час вербального спілкування творяться за певною моделлю, схемою, яку допускає певна мова;
- г) словосполучення виконує конструктивну функцію, структуруючи мовлення, створюючи основи для ширших конструкцій.

30. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) словосполучення за будовою бувають прості, складні та складені;
- б) за ступенем злитості компонентів словосполучення бувають вільні й невольні;
- в) за частиномовною належністю словосполучення бувають іменні, дієслівні, прислівникові;
- г) іменні словосполучення поділяються на іменникові, прикметникові, числівникові, займенникові.

31. Ізафет є різновидом:

- б) прилягання;
- в) узгодження;
- в) керування;
- г) предикативного зв'язку.

32. Ізафет характерний для

- а) романських і германських мов;
- б) мов тюркської мовної сім'ї, іранської групи індоєвропейської мовної сім'ї;
- в) фінно-угорських мов;
- г) мов афразійської мовної сім'ї.

33. У котрому варіанті подано неправильне твердження:

- а) комунікативність є однією з найважливіших ознак речення;
- б) комунікативність передбачає вербальне спілкування, вирішення комунікативних завдань і реалізацію комунікативних намірів;
- в) комунікативність характерна для окремих слів і словосполучень;
- г) комунікативність як ознака речення передбачає його здатність вхолити до будь-яких форм спілкування.

34. У котрому варіанті подано неправильне твердження:

- а) речення – це не проста сукупність слів, а є семантично й структурно взаємопов'язаною їхньою послідовністю, з якої формується зміст висловлення;

- б) предикативність – визначальна ознака речення, яка виражає відношення змісту повідомлюваного до дійсності;
- в) категорії часу, особи, модальності є засобами вираження структурної й семантичної цілісності;
- г) засобами реалізації модальності є форми способу дієслова, інтонація, модальні слова і частки.

35. У котрому варіанті подано правильне твердження:

- а) ознака предикативності властива лише реченню;
- б) ознака предикативності властива слову, словосполученню й реченню;
- в) ознака предикативності властива лише слову;
- г) ознака предикативності властива лише складному реченню.

36. Інтонація як складний комплекс звукових мовних засобів не охоплює:

- а) мелодику;
- б) наголос;
- в) павзи;
- г) модальність.

37. Інкорпорація – це

- а) зв'язок між словами в словосполученні, який виражається позиційно;
- б) поєднання слів-коренів, сукупність яких оформлюється службовими елементами;
- в) синтаксична побудова, яка вимагає дистантного розташування найтісніше пов'язаних слів;
- г) атрибутивне словосполучення, яке складається з двох іменників, перший з яких є означенням, але показник зв'язку знаходиться в другому (стрижневому) слові.

38. Замикання – це

- а) зв'язок між словами в словосполученні, який виражається позиційно;
- б) поєднання слів-коренів, сукупність яких оформлюється службовими елементами;
- в) синтаксична побудова, яка вимагає дистантного розташування найтісніше пов'язаних слів;
- г) атрибутивне словосполучення, яке складається з двох іменників, перший з яких є означенням, але показник зв'язку знаходиться в другому (стрижневому) слові.

39. У котрому варіанті подано правильну характеристику словосполучення *працювати влітку*:

- а) за будовою – просте, зв'язок підрядний, прилягання, відношення обставинні;
- б) за будовою – просте, зв'язок підрядний, керування, відношення обставинні;

в) за будовою – просте, зв'язок підрядний, узгодження, відношення обставинні;

г) за будовою – просте, зв'язок підрядний, прилягання, відношення атрибутивні.

40. У котрому варіанті подано правильну характеристику словосполучення *вишня під вікном*:

а) за будовою – просте, зв'язок підрядний, узгодження, відношення об'єктні;

б) за будовою – просте, зв'язок підрядний, керування, відношення атрибутивно-обставинні;

в) за будовою – просте, зв'язок сурядний, узгодження, відношення обставинні;

г) за будовою – просте, зв'язок підрядний, прилягання, відношення атрибутивні.

Тема № 10. СЛОВО ЯК ПРЕДМЕТ МОРФОЛОГІЇ

1. Наявність однакових граматичних категорій, форм зміни слів притаманний для:
 - а) семантичного критерію;
 - б) морфологічного критерію;
 - в) синтаксичного критерію.

2. Наявність спільного лексичного значення чи його відсутність притаманний для:
 - а) семантичного критерію;
 - б) морфологічного критерію;
 - в) синтаксичного критерію.

3. Хто уперше виділив частини мови?
 - а) давньоіндійські граматисти Яска і Паніні;
 - б) давньогрецькі філософи Демокріт і Платон;
 - в) Аристотель.

4. Для якої частини мови притаманне граматичне значення предметності?
 - а) іменник;
 - б) прикметник;
 - в) числівник;
 - г) займенник.

5. Як називається службове слово у деяких мовах для вираження роду, числа, відмінка, означеності чи неозначеності іменника?
 - а) прийменник;
 - б) сполучник;
 - в) частка;
 - г) артикль.

6. Як називається службова частина мови, за допомогою якої здійснюється зв'язок між синтаксичними одиницями (членами речення і членами складного речення) і виражаються смислові відношення між ними?
 - а) прийменник;
 - б) сполучник;
 - в) частка;
 - г) артикль.

7. Як називається службова частина мови, яка надає членам речення чи реченням додаткових смислових, емоційно-експресивних чи модальних відтінків, а також бере участь у творенні морфологічних форм і нових слів?
 - а) прийменник;
 - б) сполучник;

- в) частка;
- г) артикль.

8. З яким ученим пов'язується європейська теорія частин мови?

- а) Яска і Паніні;
- б) Демокріт і Платон;
- в) Аристотель.

9. Хто з мовознавців відносив до частин мови тільки повнозначні слова?

- а) В.Виноградов;
- б) О.Потебня;
- в) Ф. де Соссюр.

10. У котрому рядку всі іменники належать до одного роду?

- а) аромат, боєць, верф, горобець, слоненя;
- б) білчєня, немовля, листя, драже, дівча;
- в) адреса, тїнь, любов, тюль, толь.

11. У котрому рядку всі іменники належать до одного роду?

- а) дитя, орля, рілля, гілля, Микола;
- б) пальто, слово, таксі, меню, пюре;
- в) міледі, фрау, поміч, Ілля, гривня.

12. У котрому рядку не всі іменники можуть мати форму і однини, і множини?

- а) гори, річки, ходіння, Київ, озера;
- б) рівень, гілка, комаха, будинок, слово;
- в) книга, читач, пісня, вірш, викладач.

13. У котрому рядку всі слова є прикметниками?

- а) чотирьохкамерний, трьохсотий, горішній, гордий;
- б) горілчаний, гористий, гривастий, чий, якийсь;
- в) материн, батьківський, патріотичний, однокімнатний;
- г) охайний, будь-який, громадський, губатий, гумористичний;
- д) кожний, даремний, доменний, десятковий, джерельний.

14. Визначте, у котрому рядку подано правильно форми вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників.

- а) моторніший, більш зеленіший, гарносінький, найсильніший, ближчий;
- б) найтихіший, більш елегантний, красивіший, тонший, найбільш зібраний;
- в) тонюсінький, жовтавіший, презлющий, худіший, найвірніший.

15. Визначте, у котрому рядку подано правильно форми вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників.

- а) найчіткіший, найбільш талановитий, дружніший, глибший;

- б) товстуватий, гострокриліший, блакитніший, солідніший, більш солодкий;
- в) чорнявіший, найспокійніший, чистіший, здоровенніший, товстіший.

16. У котрому рядку всі слова є займенниками?

- а) десь, хтось, всякий, котрий, ми;
- б) деякий, чий, кожний, ніякий, що, стільки, скільки;
- в) весь, кудись, я, хто? казна-що;
- г) хто-небудь, хтозна-де, він, цей, той.

17. У котрому рядку всі слова є займенниками?

- а) скільки, жодний, де-небудь, ніхто, цей, там;
- б) завтрашній, який, нічий, їхній, тут, він;
- в) ви, хтозна-який, чий, хтось, ніхто, наш;
- г) деякий, дехто, всюди, хто, весь, свій.

18. У котрому рядку представлені лише особові форми дієслова?

- а) читатимуть, поглянуть, спішу, думай, зупинився, ходив би;
- б) їдете, бачила, сядь, темніє, зроблю, берегли б;
- в) спішать, читай, ходять, сплю, писатимете, дивляться.

19. У котрому рядку всі слова належать до прийменників?

- а) протягом, завдяки, поперед, поміж, в, для;
- б) незалежно від, начебто, причому, лише;
- в) з-за, мов, нехай, якщо, ледве;
- г) щасливо, добрий вечір, бувайте здорові.

21. У традиційному мовознавстві переважає думка, що частини мови виокремлюються на основі таких чотирьох принципів:

- а) фонетичного, морфологічного, синтаксичного, словотвірного (допоміжного);
- б) семантичного, морфологічного, синтаксичного, словотвірного (допоміжного);
- в) фонетичного, лексичного, граматичного, словотвірного (допоміжного);
- г) фонетичного, лексичного, морфологічного, синтаксичного.

22. У котрому варіанті подано правильне твердження:

- а) частини мови – сукупність слів, об'єднаних смисловими й граматичними зв'язками;
- б) частини мови – великі за обсягом лексико-граматичні класи слів, об'єднані спільністю загального граматичного значення і його формальних показників;
- в) частини мови – великі за обсягом лексико-граматичні класи слів, об'єднані спільністю лексичного значення;
- г) частини мови – великі за обсягом лексико-граматичні класи слів, що є головним засобом формування, вираження й повідомлення думки.

23. У котрому варіанті подано неправильне твердження:

- а) семантичний критерій передбачає віднесення до однієї частини мови слів із спільним загальним граматичним значенням (наприклад, предметність, дія, якість тощо);
- б) формально-граматичний (морфологічний) критерій враховує своєрідність морфем і їхню здатність сполучуватися для утворення відповідних частин мови;
- в) синтаксичний критерій передбачає здатність слова стояти в реченні в однакових синтаксичних позиціях і виконувати однакові синтаксичні функції;
- г) словотвірний критерій враховує властивий певній частині мови (лише їй) набір словотвірних моделей та інвентар словотвірних засобів.

24. У котрому варіанті подано неправильне твердження:

- а) іменник має узагальнене значення предметності, яке може реалізуватися в категоріях роду, числа та відмінка, означеності/неозначеності;
- б) прикметнику властиве граматичне значення ознаки (якості або властивості); прикметник має категорії роду, числа і відмінка, залежні від поєднуваного з ним іменника, має також супутні ознаки якості/відносності і ступенів порівняння;
- в) дієслово характеризується узагальненим значенням процесу (дії або стану) і наявністю граматичних категорій особи, числа, часу, способу, виду та стану;
- г) прислівник має граматичне значення "ознака ознаки", не змінюється і не має граматичних категорій.

25. У котрому варіанті подано неправильне твердження:

- а) в англійській та болгарській мовах іменнику притаманна граматична категорія означеності/неозначеності;
- б) іменники здатні приєднувати прикметники й дієслова;
- в) найтиповіша синтаксична функція іменника – підмет і додаток;
- г) іменники характеризуються широким колом об'єктів і мовленневою перемінністю значення, відповідно завжди мають контекстуально зумовлений зміст.

26. У котрому варіанті подано неправильне твердження:

- а) прикметник позначає узагальнені ознаки і властивості предметів, явищ;
- б) залежність прикметника від іменника реалізується у формі узгодження (наприклад в українській мові) або позиційно (як в англійській мові);
- в) первинна синтаксична функція прикметника – означення або обставина;
- г) в українській мові прикметник граматично залежить від іменника.

27. У котрому варіанті подано неправильне твердження:

- а) дієслово характеризується граматичним значенням динамічного процесу (дії або стану);
- б) крім власне дієслів, існують ще вербоїди;

- в) дієслово в усіх мовах характеризується наявністю граматичних категорій особи, числа, роду, часу, способу, виду і стану;
г) первинна синтаксична функція дієслова – присудок.

28. Має граматичне значення предметності, яке реалізується в категоріях роду, числа та відмінка (за наявності тих категорій у мові):

- а) іменник;
- б) прикметник;
- в) займенник;
- г) дієслово.

29. Має граматичне значення ознаки (якості або властивості):

- а) іменник;
- б) прикметник;
- в) займенник;
- г) дієслово.

30. Характеризується граматичним значенням процесу (дії або стану):

- а) іменник;
- б) прикметник;
- в) займенник;
- г) дієслово.

31. Має граматичне значення «ознака ознаки»:

- а) іменник;
- б) прикметник;
- в) займенник;
- г) прислівник.

32. Не називають предмет безпосередньо, а вказують на нього, тобто виконують дейктичну функцію:

- а) іменники;
- б) прикметники;
- в) займенники;
- г) числівники.

33. Завжди пов'язані з конкретним мовленнєвим актом:

- а) іменники;
- б) прикметники;
- в) займенники;
- г) числівники.

34. Характеризуються широким колом об'єктів і мовленнєвою перемінністю значення, тобто завжди мають контекстуально зумовлений зміст:

- а) іменники;

- б) прикметники;
- в) займенники;
- г) числівники.

35. Інфінітив, супін, герундій, дієприкметник, дієприслівник – це

- а) вербоїди;
- б) аглютинативи;
- в) артиклі;
- г) модальні слова.

36. У котрому варіанті всі підкреслені слова є службовими частинами мови:

- а) Проте в Червоному морі комишу зовсім немає, тоді як у болотяних околицях лагун його росте багато;
- б) Якщо Біблейське Ям-Суф і є Гіркі озера, то чудо Мойсея має пояснення;
- в) Ізраїльтяни могли легко перейти болото, скориставшись мілким бродом та вузькими смугами суші;
- г) Зате єгиптяни на своїх колісницях, мабуть, потрапили до трясовини і загрузли.

37. У котрому варіанті всі підкреслені слова є службовими частинами мови:

- а) Тільки в Новому Завіті трапляються пояснення, ніби йдеться про Червоне море;
- б) Море, що його ізраїльтяни перейшли, не замочивши ніг, давньоєврейською мовою звалося Ям-Суф, що в перекладі означає «море комишу»;
- в) Тепер у цій місцині знаходиться Суецький канал, проте колись тут були мілкі пойми, перерізані драговиною та вузькими смугами суші;
- г) Три тисячі років тому західні береги Червоного моря, що нині сягають Суєца, простягалися значно далі на північ, аж до Гірких озер.

38. У котрому варіанті всі підкреслені слова є службовими частинами мови:

- а) Спочатку Мойсей повів ізраїльтян старим караванним шляхом уздовж берегів Середземного моря;
- б) Пізніше мандрівники, остерігаючись охоронців приморських фортець, звернули зі шляху на південь, у пустелю;
- в) Тим часом розгніваний фараон на чолі шестисот бойових колісниць кинувся за втікачами навздогін;
- г) Сповнені відчаю люди дивилися на воїнів, що неухильно наближалися до них.

39. У котрому варіанті всі підкреслені слова є вербоїдами:

- а) Над нею мчать швидко розметані хмари, і важко позбутися уяви, що будова не рухається й не пливе кудись у далеч за Дніпро;
- б) Дорка рушила сюди просто з вокзалу, ще не знайшовши притулку, не питаючи адреси лікувальних закладів;

- в) Дівчина відчула, яка вона стомлена, як хочеться спати;
г) На вулицях, нагрітих за день, було не холодно.

40. У котрому варіанті всі підкреслені слова є вербоїдами:

- а) Шевченко обігнув церкву й пішов курною вулицею, заваленою сміттям;
б) Далі пішли дерев'яні, потемнілі від часу хати уральських козаків;
в) Ще далі – жалюгідні подоби людського житла, непобілені, обмазані глиною;
г) Неосяжний степ замкнув навколо нього свою круглу пласку чашу, вкриту блакитною півкулею неба.

Тема № 11. ТИПОЛОГІЧНЕ ТА ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

1. Скільки мов тепер існує в світі?

- а) 25 тис. мов;
- б) 7 тис. мов;
- в) 10 тис. мов;
- г) 20 тис. мов;
- д) точно визначити кількість мов неможливо.

2. Знайти зайву мову з ряду мов: українська, полабська, білоруська, болгарська, угорська, хорватська, сербська.

- а) угорська;
- б) хорватська;
- в) полабська.

3. До якої групи мов належать мови таджицька, афганська, курдська, осетинська, скіфська.

- а) індійська група;
- б) тюркська група;
- в) іранська група.

4. Теоретичне мовознавство – це ...

- а) загальне мовознавство;
- б) конкретне мовознавство;
- в) прикладне мовознавство.

5. Пам'ятки писемності постачають мовознавству:

- а) соціологія;
- б) археологія;
- в) етнографія.

6. Індоевропейська мова – це...

- а) прामова;
- б) нова мова;
- в) стара мова.

7. Специфіку англійських звуків вивчає...

- а) прикладне мовознавство;
- б) загальне мовознавство;
- в) конкретне мовознавство.

8. Звуками людина передає свої враження про навколишній світ – це теорія...

- а) звуконаслідувальна;

- б) звукосимволічна;
- в) вигукова.

9. Генеалогічна класифікація мов створена на основі...

- а) структурного методу;
- б) зіставного методу;
- в) описового методу;
- г) порівняльно-історичного методу.

10. Слов'янські мови належать до...

- а) індоєвропейської сім'ї;
- б) фінно-угорської;
- в) тюркської.

11. Латинь, старослов'янська мова, кашубська мова, прусська мова, полабська мова, санскрит, галльська мова – це...

- а) мови однієї сім'ї;
- б) мертві мови;
- в) слов'янські мови.

12. Флективні мови – це мови за ...

- а) типологічною класифікацією мов;
- б) генеалогічною класифікацією.

13. Структурні особливості мов беруть до уваги за:

- а) генеалогічною класифікацією;
- б) типологічною класифікацією;
- в) ареальною класифікацією.

14. Згідно з цією теорією, первісна людина спочатку наслідувала звуки навколишньої природи й таким чином творила слова, а відтак і мову.

- а) звуконаслідувальна теорія;
- б) вигукова теорія;
- в) теорія соціального договору.

15. Коли формуються народності?

- а) у первіснообщинному суспільстві;
- б) у рабовласницькому суспільстві;
- в) у феодальному суспільстві;
- г) у капіталістичному суспільстві.

16. Коли виникають нації?

- а) у первіснообщинному суспільстві;
- б) у рабовласницькому суспільстві;

- в) у феодальному суспільстві;
- г) у капіталістичному суспільстві.

17. Унормована й кодифікована форма загальнонародної мови - це:

- а) літературна мова;
- б) національна мова;
- в) материнська мова.

18. До національної мови входять... Знайдіть зайве слово.

- а) літературна мова;
- б) територіальні діалекти;
- в) соціальні діалекти;
- г) професійні діалекти;
- д) терміни;
- е) просторіччя.

19. Розділ мовознавства, що вивчає зв'язок мови з життям народу, відбиття в мові фольклору та міфів матеріальної і духовної культури етносу, називається:

- а) ономастика;
- б) антропонімія;
- в) етнолінгвістика;
- г) соціолінгвістика.

20. Класифікація мов, яка поділяє мови за ознаками їх структури безвідносно до їх походження й розташування в просторі, називається:

- а) типологічна;
- б) генеалогічна.

21. Яку класифікацію мов розробили Фрідріх та Август Шлегелі?

- а) типологічну;
- б) генеалогічну.

22. Мови, в яких граматичні значення виражаються особливими афіксами-приклеюваними, називаються:

- а) кореневі;
- б) аглютинативні;
- в) інкорпоруючі;
- г) флективні.

23. Мови, в яких у вираженні граматичних значень провідну роль відіграє флексія, називаються:

- а) кореневі;
- б) аглютинативні;

- в) інкорпоруючі;
- г) флективні.

24. Знайти зайву мову з ряду мов: англійська, німецька, іспанська, голландська, ісландська, норвезька.

- а) німецька;
- б) іспанська;
- в) ісландська;
- г) норвезька.

25. До якої сім'ї належить арабська мова?

- а) індоєвропейська сім'я;
- б) австронезійська сім'я;
- в) семіто-хамітська сім'я;
- г) тюркська сім'я.

26. До якої сім'ї належить естонська мова?

- а) індоєвропейська сім'я;
- б) угро-фінська;
- в) семіто-хамітська сім'я;
- г) тюркська сім'я.

27. До якої сім'ї належить турецька мова?

- а) індоєвропейська сім'я;
- б) австронезійська сім'я;
- в) семіто-хамітська сім'я;
- г) тюркська сім'я.

28. В окремі сім'ї виділяють такі мови: японську, корейську, таджицьку, ряд мов американських індіанців. Знайдіть зайве слово.

- а) японська;
- б) корейська;
- в) таджицька;
- г) ряд мов американських індіанців.

29. До семіто-хамітської сім'ї входять арабська, іврит, турецька. Знайдіть зайве слово.

- а) арабська;
- б) іврит;
- в) турецька.

30. До балтійської групи належать естонська, литовська, латиська. Знайдіть зайве слово.

- а) естонська;

- б) литовська;
- в) латиська.

31. До іранської групи належать перська, таджицька, турецька, афганська. Знайдіть зайве слово.

- а) перська;
- б) таджицька;
- в) турецька;
- г) афганська.

32. До романської групи належать іспанська, німецька, португальська, французька. Знайдіть зайве слово.

- а) іспанська;
- б) німецька;
- в) португальська;
- г) французька.

33. Результат мовних контактів, який призводить до витіснення однієї мови іншою, називається:

- а) дивергенція;
- б) конвергенція;
- в) білінгвізм.

34. Що виникає внаслідок конвергентного розвитку декількох мов?

- а) нації;
- б) народності;
- в) мовні союзи.

35. Сукупність певних мов, що характеризуються спільними ознаками, називаються:

- а) нації;
- б) народності;
- в) мовні союзи.

36. Куди належать португальська, іспанська, французька, італійська мови?

- а) слов'янська група індоєвропейської сім'ї;
- б) романська група індоєвропейської сім'ї;
- в) германська група індоєвропейської сім'ї;
- г) іранська група індоєвропейської сім'ї.

37. Куди належать датська, ісландська, норвезька, шведська мови?

- а) слов'янська група індоєвропейської сім'ї;
- б) романська група індоєвропейської сім'ї;

- в) германська група індоєвропейської сім'ї;
- г) іранська група індоєвропейської сім'ї.

38. Куди належать литовська, латвійська і мертва пруська мови?

- а) слов'янська група індоєвропейської сім'ї;
- б) романська група індоєвропейської сім'ї;
- в) германська група індоєвропейської сім'ї;
- г) балтійська група індоєвропейської сім'ї.

39. Які мови серед названих нижче виділяють в окремі сім'ї?

- а) японська, корейська, ряд мов американських індіанців;
- б) індонезійська, яванська та ін.;
- в) ісландська, норвезька, шведська.

40. На якому місці за поширеністю у світі українська мова?

- а) на п'ятому;
- б) на десятому;
- в) на сімнадцятому;
- г) на тридцятому.

41. Типологічне мовознавство вивчає:

- а) структуру мов та їхнє походження;
- б) наявні генетичні зв'язки між мовами з метою створення типологічної класифікації мов;
- в) ступінь структурної близькості або розбіжності мов незалежно від наявності чи відсутності генетичних зв'язків між ними;
- г) ступінь структурної близькості або розбіжності мов залежно від наявності чи відсутності генетичних зв'язків між ними.

42. Уперше типологічну класифікацію розробили й обґрунтували

- а) Фрідріх Шлегель, Август-Вільгельм Шлегель;
- б) Еміль Бенвеніст, Фердинанд де Соссюр;
- в) Вільгельм фон Гумбольдт, Франц Містелі;
- г) Франц-Ніколаус Фінк, Джозеф Грінберг.

43. Вільгельм фон Гумбольдт доповнив типологічну класифікацію:

- а) флективною мовою;
- б) кореневою мовою;
- в) аглютинативною мовою;
- г) інкорпорууючою мовою.

44. Не мають афіксів і граматичні значення виражають способом прилягання одних слів до інших або за допомогою службових слів:

- а) флективні мови;
- б) кореневі мови;

- в) аглютинативні мови;
- г) інкорпоруючі мови.

45. Граматичні значення виражаються особливими афіксами-приклейками:

- а) у флективних мовах;
- б) у кореневих мовах;
- в) в аглютинативних мовах;
- г) в інкорпоруючих мовах.

46. Речення нагадують складні слова:

- а) у флективних мовах;
- б) у кореневих мовах;
- в) в аглютинативних мовах;
- г) в інкорпоруючих мовах.

47. Закінчення є визначальним щодо вираження граматичних значень:

- а) у флективних мовах;
- б) у кореневих мовах;
- в) в аглютинативних мовах;
- г) в інкорпоруючих мовах.

48. Писемна давньокитайська і в'єтнамська є класичним зразком:

- а) флективних мов;
- б) кореневих мов;
- в) аглютинативних мов;
- г) інкорпоруючих мов.

49. У котрому варіанті неправильне твердження:

- а) Афікси-приклейки в аглютинативних мовах позначають час, особу, число, спосіб, відмінок та інші граматичні значення;
- б) Кожен із афіксів-приклеюк в аглютинативних мовах має тільки одне суворо визначене значення;
- в) Приклейки в аглютинативних мовах суто механічно приєднуються (приклеюються) до слова-основи;
- г) В аглютинативних мовах афікси розташовуються в порядку за принципом: від афіксів із конкретним і вузьким значенням до афіксів із широким значенням.

50. До аглютинативних мов не належать.

- а) усі тюркські, фінно-угорські мови;
- б) ескімоська, грузинська мови;
- в) мови індіанців Північної Америки;
- г) японська, корейська мови.

51. До інкорпоруючих мов належать:

- а) усі тюркські, фінно-угорські мови;
- б) ескімоська, грузинська мови;
- в) мови індіанців Північної Америки;
- г) чукотська, ітельменська, коряцька мови.

52. До флективних мов належать:

- а) усі тюркські, фінно-угорські мови;
- б) індоєвропейські й семіто-хамітські мови;
- в) мови індіанців Північної Америки;
- г) чукотська, ітельменська, коряцька мови.

53. У котрому варіанті неправильне твердження:

- а) чистих типів мов не існує;
- б) історичним розвитком мови може змінюватися її тип;
- в) флективні мови поділяють на синтетичні та аналітичні;
- г) флективні мови називають полісинтетичними.

54. Фузійними мовами називають:

- а) флективні;
- б) кореневі;
- в) ізолюючі;
- г) інкорпоруючі.

55. Ізолюючими мовами називають:

- а) флективні;
- б) кореневі;
- в) аглютинативні;
- г) інкорпоруючі.

56. Полісинтетичними мовами називають:

- а) флективні;
- б) кореневі;
- в) ізолюючі;
- г) інкорпоруючі.

57. Генеалогічна класифікація базується на

- а) порівняльно-історичному методі;
- б) зіставному методі;
- в) структурному методі;
- г) описовому методі.

58. У котрому варіанті правильне твердження:

- а) генеалогічна класифікація базується на зіставному методі;

- б) мета порівняльно-історичного методу полягає у встановленні спорідненості мов, їх спільного походження шляхом порівняння слів, звуків і граматичних форм;
- в) допомагає реконструювати слова і граматичні значення в мові-предку структурний метод;
- г) встановлює закономірності у зміні слів, звуків і граматичних форм після розходження мов зіставний метод.

59. Найчисленнішою є

- а) тюркська мовна сім'я;
- б) індоєвропейська мовна сім'я;
- в) афразійська мовна сім'я;
- г) кавказька мовна сім'я.

60. Гінді, урду, бенгалі, панджабі, сіндхі – мови, які належать до

- а) романської групи;
- б) іранської групи;
- в) індійської групи;
- г) тохарської групи.

61. Перська, таджицька, афганська, курдська, осетинська, мертві давньоперська, скіфська – мови, які належать до

- а) романської групи;
- б) іранської групи;
- в) індійської групи;
- г) тохарської групи.

62. Виділяють такі три підгрупи слов'янських мов:

- а) східну, західну, південну;
- б) східну, західну, північну;
- в) південно-східну, південно-західну, південну;
- г) північно-східну, північно-західну, південну.

63. Українська, російська та білоруська мови належать до

- а) південно-східної підгрупи слов'янської групи;
- б) східної підгрупи слов'янської групи;
- в) південної підгрупи слов'янської групи;
- г) західної підгрупи слов'янської групи.

64. Польська, чеська, словацька, кашубська, лужицька і мертва полабська мови належать до

- а) південно-східної підгрупи слов'янської групи;
- б) східної підгрупи слов'янської групи;
- в) південної підгрупи слов'янської групи;
- г) західної підгрупи слов'янської групи.

65. Болгарська, македонська, сербська, словенська і мертва старослов'янська мови належать до

- а) південно-східної підгрупи слов'янської групи;
- б) східної підгрупи слов'янської групи;
- в) південної підгрупи слов'янської групи;
- г) західної підгрупи слов'янської групи.

66. Англійська, голландська, фламандська, фризська, німецька мови та їдиш належать до

- а) романської групи;
- б) іранської групи;
- в) германської групи;
- г) балтійської групи.

67. Румунська мова належить до

- а) романської групи;
- б) іранської групи;
- в) германської групи;
- г) балтійської групи.

68. Англійська мова належить до

- а) романської групи;
- б) германської групи;
- в) анатолійської групи;
- г) семітської групи.

Тема № 12. ПИСЬМО ТА ЕТАПИ ЙОГО РОЗВИТКУ

1. До якого типу письма належить впорядкована система певних предметів, напр. нанизані в певному порядку черепашки, різного кольору; різнокольорові шнурки з вузлами, нав'язані на паличку в певному порядку й по-різному переплетені?
 - а) предметне письмо;
 - б) піктографічне письмо;
 - в) ідеографічне письмо;
 - г) звукове письмо.

2. У якому письмі інформація передається в малюнках?
 - а) предметне письмо;
 - б) піктографічне письмо;
 - в) ідеографічне письмо;
 - г) звукове письмо.

3. До якого типу письма належать єгипетські ієрогліфи?
 - а) предметне письмо;
 - б) піктографічне письмо;
 - в) ідеографічне письмо;
 - г) звукове письмо.

4. Який тип письма має 3 різновиди: складове, консонантне, звуко-буквене?
 - а) предметне письмо;
 - б) піктографічне письмо;
 - в) ідеографічне письмо;
 - г) звукове письмо.

5. До якого типу письма належали природні предмети, які використовувалися для передачі повідомлень (зламана гілка, подарована квітка)?
 - а) предметне письмо;
 - б) піктографічне письмо;
 - в) ідеографічне письмо;
 - г) звукове письмо.

6. До якого типу письма належали зарубки на дереві, які використовувалися найчастіше для обліку днів?
 - а) предметне письмо;
 - б) піктографічне письмо;
 - в) ідеографічне письмо;
 - г) звукове письмо.

7. Як називається сукупність усіх засобів писемності тієї чи іншої мови?

- а) письмо;
- б) графіка;
- в) орфографія;
- г) алфавіт.

8. Як називається система загальноприйнятих правил, що визначають способи передачі мовлення на письмі?

- а) письмо;
- б) графіка;
- в) орфографія;
- г) алфавіт.

9. Яке письмо передає тільки приголосні звуки?

- а) складове;
- б) консонантне;
- в) звуко-буквене.

10. Який принцип орфографії полягає в точній передачі звучання слів?

- а) фонетичний;
- б) морфологічний;
- в) історичний;
- г) диференційний.

11. Який принцип орфографії вимагає однакового написання тої самої морфеми в усіх випадках, незалежно від її звучання?

- а) фонетичний;
- б) морфологічний;
- в) історичний;
- г) диференційний.

12. У якому з принципів правопису зберігаються давні написання, які не відповідають ні фонетичним, ні морфологічним змінам, що сталися в мові?

- а) фонетичний;
- б) морфологічний;
- в) історичний;
- г) диференційний.

13. Який із принципів орфографії застосовується для розрізнення на письмі омонімів?

- а) фонетичний;
- б) морфологічний;
- в) історичний;
- г) диференційний.

14. У якому рядку усі слова записані за фонетичним принципом?

- а) в гору – вгору, антена, Дікенс, Алла;
- б) вікно, сіно, залізо, Наталя;
- в) виїзний, вода, сонце, весілля;
- г) просьба, спитати, Ганна, стіл.

15. У якому рядку усі слова записані за морфологічним принципом?

- а) зсипати, розподіл, студентський, боротьба;
- б) виїзний, вода, сонце, весілля;
- в) на зустріч – назустріч, корова, панно, маса;
- г) квітка, радіо, книжка, компостний.

16. У якому рядку усі слова записані за диференційним принципом?

- а) в гору – вгору, антена, Дікенс, Алла;
- б) гола пристань – Гола Пристань, вгору – в гору, листопада – листопаду
Орел - орел;
- в) баластний, шістнадцять, на зустріч – назустріч, надія – Надія;
- г) апарата – апарату, роман – Роман, Руссо, набік – на бік.

17. Як називається наука, яка вивчає загальну теорію й історію письма?

- а) палеографія;
- б) графологія;
- в) граматологія;
- г) епіграфіка.

18. До якого типу письма можна віднести малюнки на вивісках, знаки правил вуличного руху?

- а) предметне письмо;
- б) піктографічне письмо;
- в) ідеографічне письмо;
- г) звукове письмо.

19. До якого принципу правопису належить написання укр. слів *священний*, *торжественний*?

- а) фонетичний;
- б) морфологічний;
- в) історичний;
- г) диференційний.

20. До якого принципу правопису належить уживання великої і малої букв у словах власних і загальних назв української мови?

- а) фонетичний;
- б) морфологічний;
- в) історичний;
- г) диференційний.

21. Вампум зараховують до –

- а) звукового письма;
- б) ідеографічного письма;
- в) піктографічного письма;
- г) предметного письма.

22. Кіпу зараховують до –

- а) звукового письма;
- б) ідеографічного письма;
- в) предметного письма;
- г) піктографічного письма.

23. У котрому варіанті твердження неправильне:

- а) афіксація – утворення граматичних форм одного й того самого слова від різних коренів або від різних основ;
- б) внутрішня флексія – вираження граматичних значень морфологічним чергуванням;
- в) редуплікація – повне або часткове повторення кореня, основи, цілого слова без зміни звукового складу з частковою його заміною;
- г) наголос – фонетичне вираження граматичного значення.

24. Письмо, що створюється відтисканням знаків тригранною паличкою на глині, – це

- а) піктографія;
- б) фонографія;
- в) силабографія;
- г) клинопис.

25. Індійське письмо деванагарі є зразком:

- а) силабографії;
- б) піктографії;
- в) ідеографії;
- г) предметного письма.

26. Виокремлюють два види фонографії:

- а) ієратичне й демотичне письмо;
- б) графічне й силабічне письмо;
- в) консонантне та ієрогліфічне письмо;
- г) консонантне і фонемне письмо.

27. Усі відомі системи сучасного абеткового письма походять від :

- а) вавилонської абетки;
- б) фінікійського письма;
- в) палестинського письма;
- г) єврейського квадратного письма.

28. Знайдіть неправильне твердження:

- а) фонетичне письмо створене давніми греками приблизно у VI ст. н.е.;
- б) греки почали використовувати «зайві» літери фінікійської абетки на позначення голосних;
- в) греки у своїй абетці зберегли порядок і навіть назви літер єврейського квадратного письма;
- г) греки розвернули фінікійські літери і почали писати зліва направо.

29. Палімпсести – це

- а) пергаменти, на яких написані тексти суспільно-політичного характеру;
- б) пергаменти, на яких написані тексти художнього характеру;
- в) пергаменти, на яких поверх стертих чи змитих старих текстів написані нові;
- г) пергаменти, на яких написані тексти релігійного характеру.

30. Устав, скоропис, напівустав –

- а) стилі виконання, що сформувалися для стандартних рукописних знаків у грецькій, латинській та слов'янській графіці;
- б) стилі виконання, що сформувалися для стандартних рукописних знаків у грецькій і латинській графіці;
- в) стилі виконання, що сформувалися для стандартних рукописних знаків у слов'янській графіці;
- г) стилі виконання, що сформувалися для стандартних рукописних знаків у арабській графіці.

31. Палеографія:

- а) спрямована на прискорення процесу письмової фіксації живого мовлення;
- б) визначає точну кількість знаків, необхідних для фіксації звукових одиниць певної мови;
- в) визначає правильне написання слів;
- г) допомагає точно встановити місце і час створення пам'яток.

32. До спеціалізованих систем письма не належить:

- а) стенографія;
- б) транскрипція;
- в) орфографія;
- г) транслітерація.

33. Розрізняють три види транскрипції:

- а) фонетичну, фонематичну, практичну;
- б) фонетичну, орфографічну, практичну;
- в) фонетичну, стенографічну, практичну;
- г) фонетичну, фонематичну, експериментальну.

ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ «ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА»

Основна

1. Бевзенко С.П. Вступ до мовознавства: Короткий нарис. Київ: Вища школа, 2006.
2. Вступ до мовознавства: Підручник / [І.О. Голубовська, С.М. Лучканин, В.Ф. Чемес та ін.]; за ред. І.О. Голубовської. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 320 с.
3. Глущенко В.А., Ледняк Ю.В., Овчаренко В.М., Рябініна І.М. Мова як система: Навч. посібник. Київ, 2011. 132 с.
4. Дорошенко С.І. Загальне мовознавство: Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006.
5. Дорошенко С.І., Дудик П.С. Вступ до мовознавства. Київ: Вища школа, 1974.
6. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. Київ–Одеса: Либідь, 1991.
7. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: Підручник. 2-е вид., стер. Київ: Академія, 2009. 336 с.
8. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: Підручник. Київ: Академія, 2000.
9. Левицький А.Е., Сингаївська А.В., Славова Л.Л. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006.
10. Ющук І.П. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. Київ: Рута, 2000.

Додаткова

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. Київ, 1987.
2. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. Київ: АртЕК, 1997.
3. Браїчевський М. Походження слов'янської писемності. Київ: КМ Академія, 2002.
4. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ, 1992.
5. Вихованець І.Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті. Київ, 1988.
6. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / за ред. О.С.Мельничука. Київ: Наукова думка, 1966.
7. Городенська К.Г. Онтологічні параметри граматичних категорій способу і часу. *Мовознавство*. 1997. № 1. С. 39–42.
8. Драчук В.С. Дорогами тисячоліть: Про що розповіли письмена. Київ: Веселка, 1978.
9. Жлуктенко Ю.О. Мовні контакти. Київ, 1966.
10. Жовтобрюх М.А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918–1941). Київ, 1991.
11. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Дрогобич: Відродження, 1992.
12. Истрин В.А. Возникновение и развитие письма. Москва, 1965.
13. Истрин В.А. 1100 лет славянской азбуки. Москва, 1963.
14. Калинович М.Я. Як виникла людська мова. Київ, 1946.
15. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови. Одеса, 1996.
16. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. Київ, 1998.
17. Левицький В.В., Іваницька М.Л., Іваницький Р.В. Основи мовознавства: Навч. посіб. Чернівці: Рута, 2000.
18. Майборода А.В. Старослов'янська мова. Київ: Вища школа, 1975.

19. Мельничук О.С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства. *Мовознавство*. 1997. № 1. С. 39–42.
20. Пархонюк Л. До проблеми сутності мови: деякі міркування й роздуми. *Дивослово*. 1996. № 11. С. 15–17.
21. Попович М.В. Мова як знакова система. Київ, 1965.
22. Перебийніс В.С. Кількісні та якісні характеристики фонем сучасної української літературної мови. Київ, 1970.
23. Прокопова Л.І. До питання теорії складу. *Мовознавство*. 1972. № 6.
24. Прокопова Л.І. Приголосні фонемі сучасної української літературної мови: Експериментально-фонетичне дослідження. Київ: Вид-во КДУ, 1958.
25. Різник М.Г. Письмо і шрифт. Київ: Вища школа, 1978.
26. Росетті А. Вступ до фонетики. Київ: Вища школа, 1974.
27. Самійленко С.П. Природа, функції і сутність мови. *Українська мова і література в школі*. 1969. № 12; 1970. № 1.
28. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. Київ, 1973.
29. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / за заг. ред. І.К.Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969.
30. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / за заг. ред. І.К.Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969.
31. Тоцька Н.І. Голосні української мови. Київ: Вид-во КДУ, 1973.
32. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія української мови. Київ: Знання, 2007.
33. Утевська Паола. Невмирущі знаки: Нариси. Київ: Веселка, 1981.
34. Черторизька Т.К. Основні проблеми сучасної соціолінгвістики. *Українська мова і література в школі*. 1984. № 9.

Збірники вправ і завдань

1. Доленко М.Т. Вступ до мовознавства: Збірник вправ і завдань. Київ: Вища школа, 1975.
2. Донець Л.С., Мацько Л.І. Вступ до мовознавства: Практикум. Київ, 1989.

Довідкова література

1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985.
2. Єрмоленко С.Я., Бирик С.П., Тодор О.Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С.Я.Єрмоленко. Київ, 2001.
3. Кротевич Є.В., Родзевич Н.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1957.
4. Левицький Ю.М. Мови світу: Енциклопедичний довідник. Львів, 1998.
5. Мала філологічна енциклопедія / укл.: О.І.Скопненко, Т.В.Цимбалюк. Київ: Довіра, 2007.
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, Київ, 2006.
7. Українська мова. Енциклопедія. Київ: Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М.П.Бажана, 2000.
8. Штерн І.Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енциклопедичний довідник. Київ, 1998.

Навчально-методичний посібник

Ольга Миголинець
Вероніка Баньої

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

Підписано до друку 16.09.2022 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 5,2.
Наклад 100 прим. Замовлення №26.
Розтиражовано з готових оригінал-макетів
ФОП Роман О.І. м. Ужгород, пл. Ш.Петефі, 34/1
Тел.: 0509771656